

ÄHTÄRIN KAUPUNGIN KOTOUTTAMISOHJELMA 30.5.2022

TIIVISTELMÄ

Laki kotoutumisen edistämisestä astui voimaan 1.9.2011 (1386/2010). Laissa määritellään kunnan ja muiden toimijoiden velvollisuudet maahanmuutto- ja kotouttamisasioissa. Kotouttamisohjelma sisältää suunnitelman tavoitteista, toimenpiteistä, voimavaroista sekä yhteistyöstä maahanmuuttajien kotouttamisessa. Lisäksi kotouttamisohjelmaan sisällytetään etnisen tasa-arvon ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen ja syrjinnän ehkäiseminen.

Sisällys

1. JOHDANTO	2
2. MAAHANMUUTTAJAIN NYKYTILANNE	2
3. ÄHTÄRIN KAUPUNGIN KANSAINVÄLISTYMISEN KESKEISET ASIAT.....	2
4. MAAHANMUUTTOTOIMIKUNNAN ASETTAMINEN JA TOIMINTA.....	3
5. MAAHANMUUTTAJAYHDYSHENKILÖ.....	4
6. MAAHANMUUTTAJAIN ALKUKARTOITUS, KOTOUTUMISSUUNNITELMA SEKÄ OHJAUS.....	4
6.1 Alkukartoituksen toteuttaminen.....	5
6.2 Henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma.....	5
7. SUOMEN KIELEN KOULUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN ÄHTÄRISSÄ	5
7.1 Lapset.....	6
7.2 Työttömät työnhakijat (TE-toimiston asiakkaat).....	6
7.3 Työperäiset maahanmuuttajat.....	6
8. Palvelut	6
8.1 Ohjaus- ja neuvontapiste (Asiointipiste; aik. Yhteispalvelu)	7
8.2 Asuminen	7
8.3 Varhaiskasvatus.....	8
8.4 Perusopetus	8
8.5 Nivelvaiheen opinnot / Sedu (TUVA, OIVA).....	8
8.6 Sosiaali- ja terveyspalvelut.....	9
8.7 Vapaa-aika- ja hyvinvointipalvelut	10
8.8 Yhdistystoiminta	10
8.9 Kohtaamispaikka	11
9. VIESTINTÄ.....	11
9.1 Viestintä ulkomaalaisille.....	11
9.2 Viestintä kaupunkilaisille.....	11
9.3 Tehokas tiedonkulku eri sidosryhmien välillä	11
10. ETNISEN TASA-ARVON JA HYVIEN ETNISTEN SUHTEIDEN EDISTÄMINEN JA SYRJINNÄN EHKÄISEMINEN	12
11. MAAHANMUUTTAJIA JA KANSAINVÄLISTYMISTÄ KOSKEVAT HANKKEET	12
12. KOTOUTUMISSUUNNITELMAT JA —TOIMENPITEET TÄLLÄ HETKELLÄ KUNNASSA ASUVILLE MAAHANMUUTTAJILLE	14
13. TOIMENPITEET KAUPUNGIN PALVELUJEN JA ASIAKASPALVELUN KEHITTÄMISEKSI	15
14. ERI TAHOT KOTOUTTAMISESSA JA NIIDEN YHTEYSTIEDOT	16
15. KOTOUTTAMISOHJELMAN SEURANTA JA PÄIVITYS	18
LIITE 1	19
LIITE 2	26
LIITE 3	

1. Johdanto

Laki kotoutumisen edistämisestä astui voimaan 1.9.2011 (1386/2010). Laissa määritellään kunnan ja muiden toimijoiden velvollisuudet maahanmuutto- ja kotouttamisasioissa. Kotouttamisohjelma sisältää suunnitelman tavoitteista, toimenpiteistä, voimavaroista sekä yhteistyöstä maahanmuuttajien kotouttamisessa. Lisäksi kotouttamisohjelmaan sisällytetään etnisen tasa-arvon ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen ja syrjinnän ehkäiseminen.

2. Maahanmuuttajien nykytilanne

Tällä hetkellä Ähtärissä asuu 48 ulkomaalaista (31.12.2020, Tilastokeskus), jotka ovat muuttaneet työn ja opintojen perässä paikkakunnalle. Ähtärissä asuvista ulkomaalaisista työssäkäyviä 18-64-vuotiaita on tällä hetkellä 22 henkilöä. Heistä 10 henkilöä työskentelee palvelualalla. Työttömiä maahanmuuttajataustaisia on alle 10 henkilöä, joista osa myös kotoutumiskoulutuksessa tällä hetkellä.

Ähtärissä käy vuosittain satoja ulkomaalaisia turisteja. He valitsevat Ähtärin matkakohteekseen pääsääntöisesti Internetistä ja matkatoimistoilta saatujen tietojen perusteella.

Ähtärillä on kolme ystävyyskaupunkia: Dujiangyan Kiinassa, Tryavna Bulgariassa ja Lycksele Ruotsissa. Yhteistyö osan kanssa on tällä hetkellä melko vähäistä.

3. Ähtärin kaupungin kansainvälistymisen keskeiset asiat

Ähtärin kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 13.12.2021 kaupungin strategian vuosille 2022-2025.

Ähtärin kaupungin visio ja toiminta-ajatus:

"Elinvoimaisessa Ähtärissä on vetovoimaa. Meidät tunnetaan matkailusta, monipuolisesta elinkeinorakenteesta ja loma-asumisesta. Palvelumme ovat laadukkaita ja monipuolisia koulutuksen, terveydenhuollon ja vapaa-ajan sektoreilla. Kolmannen sektorin aktiivisuus tuo sosiaalista pääomaa kaupunkilaisille."

Kansainvälistyminen

Ähtärissä on useita yrityksiä, jotka toimivat kansainvälisellä tasolla. Tulevaisuudessa luultavasti kansainvälisesti toimivien yritysten määrä kasvaa koko Suomessa. Muun muassa matkailun kehittymisen myötä Ähtäri on kansainvälistynyt. Matkailijoiden suosio Ähtäriä kohtaan on kasvanut. Kansainvälistyminen asettaa vaatimuksia ja haasteita koulutuksen kehittämiseen. Tavoitteena on olla kansainvälisyyteen suuntautunut valtakunnallisesti merkittävä luonto-, elämys- ja tapahtumamatkailun keskittymä.

Tavoitteena:

- kansainvälisyyteen suuntautunut valtakunnallisesti merkittävä luonto-, elämys- ja tapahtumamatkailun keskittymä.

Pyritään houkuttelemaan Ähtärissä opiskelevia ulkomaalaisia jäämään valmistumisen jälkeen kuntaan asumaan ja töihin.

Muita kansainvälistymisen /maahanmuuttostrategian tavoitteita ovat:

- Ähtäriin tuleva ulkomaalainen on tervetullut asumaan, lomailemaan, harrastamaan, opiskelemaan, yrittämään tai työskentelemään;
- Ähtäriin muuttava maahanmuuttaja ja hänen perheensä kokevat itsensä tervetulleeksi;
- Ähtäriin yksityiset ja julkiset organisaatiot / palvelut ovat valmiina, kun maahanmuuttajia saapuu;
- maahanmuuttaja saa tehokkaan alkuohjauksen siten, että hän integroituu nopeasti suomalaiseen yhteiskuntaan ja löytää helposti tarvitsemansa palvelut;
- paikallinen kantaväestö ei koe uhkaavaksi maahanmuuttajien läsnäoloa vaan paikallisyhteisö voi oppia jotain maahanmuuttajilta;
- suhtaudutaan suvaitsevasti maahanmuuttajiin.

Ähtäriin tuleva ulkomaalainen on tervetullut:

- *asumaan*
- *lomailemaan,*
- *harrastamaan,*
- *yrittämään*
- *työskentelemään*

4. Maahanmuuttotoimikunnan asettaminen ja toiminta

Ähtäriin kaupunginhallitukselle esitetään maahanmuuttotoimikunnan kokoonpanon päivittämistä. Toimikunnan tehtäviin kuuluu mm.:

- kansainvälistymisen / maahanmuuttostrategiaan liittyvien kehitysehdotusten tekeminen
- alkukartoituksen järjestämisestä sopiminen
- kaupungin kotouttamisohjelman säännöllinen päivittäminen
- kaupungin maahanmuuttoasioiden koordinointi ja edistäminen

Maahanmuuttotoimikunnan jäseniksi esitetään valittaviksi seuraavat henkilöt:

- **Ähtäriin kaupunki:**
Seppo Karjala, hallinto- ja talousjohtaja (pj),
sijainen Jarmo Pienimäki, kaupunginjohtaja
Anu Paalanen, vapaa-aika ja hyvinvointipäällikkö,
varalla Janne Kujala, liikuntapalveluiden suunnittelija
Eija Kuoppa-aho, sivistys- ja henkilöstöjohtaja
Terhi Kaunisto, varhaiskasvatuspäällikkö
Sanni Laitila, erityisopettaja- koordinaattori,
varalla, Heli Akonniemi-Haipus
Pertti Nurmi, elinvoimakoordinaattori
Tea-Hanna Leino, tilapalvelukoordinaattori,
toimikunnan sihteeri
- **Kiinteistö Oy Ähtäriin Vuokratalot:**
Markus Sulkava, asuntopalvelut
- **Kuusioliina Terveys Oy:**
Outi Rintamäki, sote-intergaattori, varalla Emilia Haapaniemi
Emilia Haapaniemi, varalla Outi Rintamäki
- **Lakeudenportin kansalaisopisto:**
Marke Hirvilampi, osastonjohtaja
- **Kuusiokuntien sosiaali- ja terveystoimikunta:**
Kirsi Hirvilampi, sosiaaliohjaaja
varalla Jaana Rasi, KuusSote/ aikuissosiaalityö

Toimikunnan tehtäviin kuuluvat mm:

- *kehitysehdotukset*
- *alkukartoitus*
- *kotouttamisohjelman päivittäminen*
- *maahanmuuton koordinointi ja edistäminen*

- **ELY –keskus:**
Mauno Salmela, ylitarkastaja
- **Sedu:**
Kati Ojaniemi, vt. koulutuspäällikkö
varalla Antti Virkkunen:
- **Welcome2EP:**
Maria Kaijankangas, maahanmuuttokoordinaattori

Lisäksi toimikunnan työskentelyyn osallistuvat tarpeen mukaan seuraavien organisaatioiden edustajat: TE-toimisto, KELA, Poliisi, SPR, MLL, seurakunnat, jne.
Maahanmuuttotoimikunta kokoontuu tarvittaessa puheenjohtajan tai hänen sijaisensa esityksestä. Toimikunta on saatujen tietojen perusteella maahanmuuttajayhdyshenkilön vetämänä laatinut tämän kotouttamisohjelman.

5. Maahanmuuttajayhdyshenkilö

Kaupungissa on nimetty maahanmuuttajayhdyshenkilö, joka auttaa maahanmuuttajia erilaisissa elämäntilanteissa. Yhdyshenkilö neuvoa mm. työelämään, sosiaaliturvaan, terveyteen ja koulutukseen liittyvien asioiden selvittämisessä ja ohjaa palvelua järjestävien yhteistyötahojen piiriin.

Maahanmuuttajayhdyshenkilö:

- koordinoi maahanmuuttajatyötä kunnassa
- vastaa yhdessä maahanmuuttotoimikunnan kanssa kotouttamisohjelman päivittämisestä
- koordinoi alkuvaiheen ohjaus- ja neuvontapalvelujen järjestämistä
- esittää kunnan johtoryhmälle maahanmuuttoa ja kotouttamista koskevia asioita
- tekee tiivistä yhteistyötä viranomaisten, oppilaitoksen ja yritysten kanssa kotouttamisasiissa
- tekee yhteistyötä E-P:n muiden kuntien maahanmuuttajayhdyshenkilöiden kanssa

Maahanmuuttajayhdyshenkilö on sosiaaliohjaaja Kirsi Hirvilampi ja hänen sijaisenaan sote-integraattori Outi Rintamäki.

Maahanmuuttoyhdyshenkilö toimii kunnan edustajana maahanmuuttoon liittyvissä tehtävissä sekä koordinoi maahanmuuttotyötä kunnassa. Ähtäri on mukana maakunnallisessa Welcome2EP –hankkeessa, josta tuotetaan ohjaus- ja neuvontapalvelut kunnan asukkaille. Maahanmuuttoyhdyshenkilö toimii hankkeen yhdyshenkilönä ja läheisessä yhteistyössä Welcome2EP –maahanmuuttokoordinaattorin kanssa.

6. Maahanmuuttajien alkukartoitus, kotoutumissuunnitelma sekä ohjaus

Ulkomaalaiselle, joka asuu Ähtärissä muuten kuin tilapäisesti, pyritään tekemään alkukartoitus. Alkukartoituksen tavoitteena on tunnistaa maahanmuuttajan osaaminen, aikaisempi koulutus, työkokemus, kielitaito, muu osaaminen sekä kiinnostuksen kohteet. Lisäksi pyritään selvittämään maahanmuuttajan vahvuudet ja heikkoudet sekä esittelemään kunnan tarjoamat asumismahdollisuudet, työllistymis-, harrastus-, opiskelu- ja/tai yrittäjyyshmahdollisuudet.

Alkukartoituksen pohjalta voidaan maahanmuuttajalle laatia kotoutumissuunnitelma, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi, eikä maahanmuuttaja ole te-palveluiden piirissä.

6.1 Alkukartoituksen toteuttaminen

Alkukartoitus pyritään tekemään Ähtärissä.

Alkukartoituksen tekee Ähtärissä Welcome2EP-hankkeen työntekijä ja siinä hyödynnetään hankkeessa kehitettyä alkukartoituspohjaa.

Mikäli maahanmuuttaja on TE-toimiston asiakas, tekee TE-toimisto kyseiselle henkilölle alkukartoituksen.

Alkukartoitus sisältää aina alkuhaastattelun sekä tarpeen mukaan muita asioita, joiden avulla riittävät tiedot saadaan hankittua.

Keha-keskus (= Ely- keskusten ja Te- toimistojen kehittämis- ja hallintopalveluja tuottava virasto) maksaa jokaisesta tehdystä alkukartoituksesta kaupungille kertakorvauksen 700 euroa.

Alkukartoituksen tavoitteena on:

- tunnistaa osaaminen
- aikaisempi koulutus
- työkokemus
- kielitaito
- muu osaaminen
- kiinnostuksen kohteet

6.2 Henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma

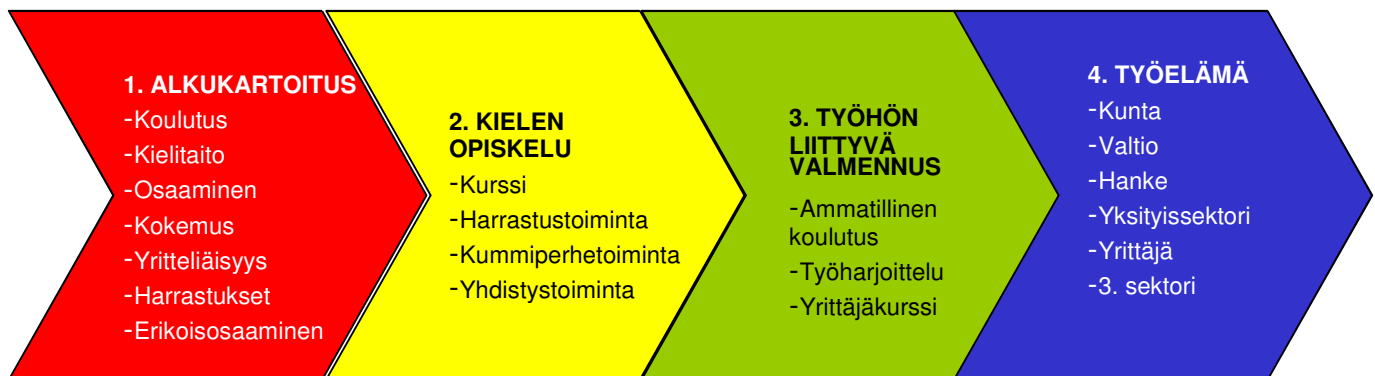
Kotoutumissuunnitelmassa on kirjattuna toimenpiteet, joilla maahanmuuttaja kotoutuu Ähtäriin ja Suomeen.

Toimenpiteet:

- perustuvat alkukartoitukseen ja -keskusteluun maahanmuuttajan kanssa,
- ovat loogisessa järjestyksessä,
- tukevat maahanmuuttajaa hankkimaan tarvittavan kielitaidon sekä muuta työllistymiseen tarvittavaa muuta ammattitaitoa,

Ohjelman toteutumista seurataan säännöllisesti ja sitä päivitetään tarpeen mukaan.

Suunnitelman edistymistä seurataan ja siihen voidaan tehdä muutoksia.

Kuvio 1. Maahanmuuttajan kotoutumisprosessi.

7. Suomen kielen koulutuksen järjestäminen Ähtärissä

Suomen kieli ja tutustuminen Suomen yhteiskuntaan ovat tärkeitä koulutuksia kotoutumisen kannalta.

Suomen kielen opetusta pyritään järjestämään riippuen kohderyhmästä, tarpeista sekä käytössä olevista resursseista. Mm. Lakeudenportin kansalaisopistossa tarjotaan suomen kielen kursseja tarpeen mukaan.

Kurssisisällöt voidaan suunnitella sen mukaan, onko tarve alkeiskurssille vai jo jonkin verran kieltä osaaville.

Lakeudenportin kansalaisopiston järjestämille muillekin harrastamisen kursseille voivat maahanmuuttajat osallistua. Lakeudenportin kansalaisopisto toimii Ähtärin kaupungin sekä Alavuden ja Kuortaneen kuntien alueella.

7.1 Lapset

Varhaiskasvatusikäisten kohdalla toteutetaan Ähtärin kaupunginvaltuuston hyväksymää varhaiskasvatussuunnitelmaa. Esiopetusikäiset maahanmuuttajat integroidaan tarvittavin tukitoimin esiopetusryhmiin, tarvittaessa esioppilas voi osallistua myös valmistavaan opetukseen tai niiden yhdistelmiin.

Ähtärissä on vuonna 2012 tehty hankkeena monikulttuurisuustaitojen kehittämissuunnitelma, jossa on kirjattu toimintaohjeet maahanmuuttajaoppilaiden integroimiseksi perusopetukseen. Hankkeen loppuraportti on liitteenä (LIITE 1).

7.2 Työttömät työnhakijat (TE-toimiston asiakkaat)

SEDU Education Oy järjestää kotoutumiskoulutusta sekä ryhmämuotoisena että verkko-opetuksena. Tavoitteena on:

- opettaa suomen kielen sanastoa ja kielipoppia (perustaso ja keskitaso);
- tutustuttaa maahanmuuttajia suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin;
- antaa opiskeluvaihtoehtoja ammattitutkinto-opinnoista selviämiseen ennen opintojen alkua.

7.3 Työperäiset maahanmuuttajat

Lakeudenportin kansalaisopisto järjestää tarvittaessa suomen kielen ja kulttuurin kursseja työssäkäyville maahanmuuttajille. Kursseja järjestetään tarpeen mukaan myös luku- ja kirjoitustaidottomille. Kurssit voidaan suunnitella yhteistyössä työnantajien kanssa.

8. Palvelut

Ähtärin kaupunki pyrkii järjestämään kunnassa asuville maahanmuuttajille palveluita. Tehokkaan alkuohjauksen avulla heidät ohjataan käyttämään samoja palveluja kuin muutkin kuntalaiset. Nykyiset maahanmuuttajat käyttävät kunnan palveluita vaihtelevasti. Suomen kieltä osaavat asioivat itsenäisesti ja pystyvät hoitamaan melko hyvin kaikkia asioitaan, noin puolet pystyvät kommunikoidaan englannin kielellä. Niissä tapauksissa, joissa ei ole löydetty yhteistä kieltä, käytetään tulkkausta erilaisilla tavoilla. Seuraavassa luetellaan niitä kunnan palveluita, joissa täytyy erityisesti huomioida maahanmuuttajan mahdollinen kielitaidon tai Suomen yhteiskunnan tuntemisen puute.

Kesäkuussa 2021 julkaistiin Kotoutumisen sanasto: 1. laitos, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:54. Siinä määritellään voimassa olevaan kotoutumislakiin ja kotoutumisen palveluihin liittyvät keskeiset käsitteet ja annetaan valtakunnalliset termisuositukset. Tavoitteena on yhdenmukaistaa käsitteiden käyttöä.

Ohessa linkki:

- [Kotoutumisen sanasto: 1. laitos - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Maahanmuuttajat käyttävät kunnan palveluita vaihtelevasti;

- *osa asioi itsenäisesti joko suomeksi tai englanniksi*
- *osalle järjestetään tulkkausta eri tavoilla*

Welcome2EP-hanke

Ähtärissä palvelee Welcome2EP-hankkeen maahanmuuttokoordinaattori. Welcome2EP palvelee Etelä-Pohjanmaalla asuvia maahanmuuttajia, maahantulon syystä tai Suomessa asumisajasta riippumatta. Hanke tarjoaa tietoa sekä apua, neuvoa ja ohjausta arjen asioissa sekä käytännön kysymyksissä kuten tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, neuvontaa viranomaisten palveluissa (poliisi, DVV, Kela, verotoimisto, TE-toimisto), apua asiointiin kuntien palveluissa, antaa tietoa kielikursseista ja koulutusmahdollisuuksista ja niihin hakeutumiseen, tietoa työhön liittyvissä kysymyksissä, harrastusten ja muiden osallisuutta vahvistavien toimintojen piiriin pääsemisestä sekä neuvontaa asumisesta, muuttamisesta ja arjen hallinnasta.

Welcome2EP:n yksi keskeinen tavoite on tukea kansainvälisen työvoiman asettautumista asumaan Etelä-Pohjanmaalle. Tavoitteen saavuttamiseksi Welcome2EP muun muassa tarjoaa työnantajille yleistasoista neuvontaa työluvista, tukea edistää työntekijän kotoutumista ja mahdollistaa ulkomaisen työvoiman ja alueen työnantajien kohtaamista. Ohjausta ja neuvontaa voidaan tarjota jo ennen maahan saapumista ja työnantajia kannustetaan ohjaamaan uudet kv-työntekijät jo aikaisessa vaiheessa Welcome2EP palveluiden pariin.

Welcome2EP:n tavoitteena on tukea vastaanottavuutta ja parantaa maahanmuuttajille tarjolla olevia palveluita kokonaisuudessaan. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi Welcome2EP mm. tiedottaa aktiivisesti kuntia ja muita organisaatioita tarjolla olevista palveluistaan, kouluttaa ja konsultoi paikallisia viranomaisia maahanmuuttoon, -muuttajiin ja kulttuuriseen kohtaamiseen liittyvissä asioissa, ohjaa ihmisiä kohti paikallisia yhteisöjä kuten harrastus- ja muuta yhdistystoimintaa, toimii moniammatillisissa verkostoissa paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti sekä edistää vuoropuhelua paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti.

Maahanmuuttokoordinaattori palvelee Ähtärin kaupungintalolla ja tekee tarvittaessa asiakaskäyntejä myös asiakkaiden kotona.

8.1 Ohjaus- ja neuvontapiste (Asiointipiste; aik. Yhteispalvelu)

Ähtärin kaupungintalolla 1. kerroksessa sijaitsee eri viranomaisten ja kaupungin yhteinen asiointi-/yhteispalvelupiste, josta on mahdollista saada esitteitä, apua asioinnissa ja yleistä neuvontaa ja ohjausta. Ähtärin kaupungintalo sijaitsee osoitteessa; Ostolantie 17, 63700 Ähtäri. Käytettävissä on myös etäpalvelu- / videoneuvottelumahdollisuus asiantuntijatahojen kanssa.

Maahanmuuttokoordinaattori palvelee Ähtärin kaupungintalolla ja tekee tarvittaessa asiakaskäyntejä myös asiakkaiden kotona.

8.2 Asuminen

Kiinteistö Oy Ähtärin Vuokratalot osoittaa maahanmuuttajille kunnallisia vuokra-asuntoja sieltä missä niitä on vapaina.

- maahanmuuttajia ei keskitetä asumaan vain tietyille asuma-alueille
- opastamista jos mahdollista omalla kielellä alkuvaiheessa (pikaohjeet, jne)
- yhteisten pelisääntöjen ohjeistus: nurmikon leikkuu, lumityöt, roskien lajittelu, asuntojen tuuletus, jne
- vuokra-asujan esittäessä kiinnostusta omistusasumisen suhteen – ohjataan paikallisten kiinteistönvälittäjien palveluihin.

8.3 Varhaiskasvatus

- maahanmuuttajaperheen opastamista ja ohjausta (tarvittaessa tulkin välityksellä)
- selkeä ja kuvitettu opas maahanmuuttajaperheille varhaiskasvatuksesta
- selvitetään tukitoimien tarve varhaiskasvatuksessa

8.4 Perusopetus

- jokaiselle kouluikäiselle maahanmuuttajaoppilaalle laaditaan kotoutumissuunnitelma
- selvitetään tukitoimien tarve perusopetuksessa
- valmistavan luokan tarpeen selvittäminen
- ohjelman liitteenä 3 Etelä-Pohjalainen maahanmuuttajan koulupolku

8.5 Nivelvaiheen opinnot / Sedu (TUVA, OIVA)

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA) alkaa 1.8.2022. TUVA-koulutuksessa yhdistyvät aiemmat perusopetuksen lisäopetus, lukioon valmistava koulutus (LUVU) ja tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (VALMA). TUVA-koulutus voi olla osa oppivelvollisen, eli alle 18-vuotiaan, koulutuspolkua.

TUVA-koulutus on tarkoitettu oppijoille, jolla

- ei ole toisen asteen tutkintoa,
- ja jotka syystä tai toisesta tarvitsevat valmentavaa koulutusta
- maahanmuuttajille vahvistamaan suomen kielen taitoja ennen toisen asteen opintojen aloittamista

TUVA-koulutus on suunnattu sekä oppivelvollisille että aikuisille, jotka tarvitsevat valmiuksia ja/tai ohjauksellista tukea siirtyäkseen lukiokoulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen ja suoriutua opinnoista.

Opiskeluvalmiuksilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi opiskelu/tutkintokielen osaamista, soveltuvia opiskelutaitoja sekä elämänhallinnan taitoja. Lisäksi TUVA-koulutuksen aikana voi korottaa perusopetuksen arvosanoja, jos se on tarpeen halutun koulutuspaikan saamiseksi. Tämän lisäksi opiskelija voi suorittaa lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opintoja. Sedu tekee yhteistyötä kunnan nuorisotyön, etsivän nuorisotyön, maahanmuuttokoordinaattorin, työpajojen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa.

TUVA-koulutuksen sisältö

Koulutuksen laajuus on 38 viikkoa ja suoritus aika enintään yksi vuosi. Opiskelija voi osallistua TUVA-koulutukseen myös lyhyemmän ajanjakson omien tavoitteidensa ja osaamistarpeidensa mukaisesti. Sitten hän voi siirtyä joustavasti lukioon tai ammatilliseen koulutukseen.

TUVA-koulutus sisältää kaikille yhteisen koulutuksen osan Opiskelu- ja urasuunnittelutaidot. Lisäksi opiskelija valitsee vähintään kaksi valinnaista koulutuksen osaa. Yksilöllinen opintopolku suunnitellaan yhdessä opiskelijan kanssa hänen tavoitteidensa ja osaamistarpeidensa mukaisesti.

TUVA-koulutuksen laaja-alainen osaaminen tukee opiskeluvalmiuksien kehittymistä, jotta opiskelija voi siirtyä lukioon tai ammatilliseen koulutukseen. Opiskelijalla tulee olla tarvittavat perusvalmiudet, riittävä tutkintokielen osaaminen ja tietotekniset valmiudet sekä monipuoliset opiskelutaidot. Lisäksi hänellä tulee olla riittävä hyvinvointiosaaminen, jotta hän jaksaa opiskella ja oppia. Laaja-alaiseen osaamisen liittyvät lisäksi opiskelijan ymmärrys kulttuurisesta moninaisuudesta, yhdessä toimimisesta sekä kestävästä kehityksestä.

Koulutuksen osat

Yhteinen koulutuksen osa

- Opiskelu- ja urasuunnittelutaidot (2-10 viikkoa)

Valinnaiset koulutuksen osat

- Perustaitojen vahvistaminen (1-30 viikkoa)
- Lukiokoulutuksen opinnot ja niihin valmentautuminen (1-30 viikkoa)
- Ammatilliseen koulutuksen opinnot ja niihin valmentautuminen (1-30 viikkoa)
- Työelämätaidot ja työelämässä tapahtuva oppiminen (1-20 viikkoa)
- Arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus (1-20 viikkoa)
- Valinnaiset opinnot (1-10 viikkoa)

TUVA- koulutukseen haetaan opintopolkujärjestelmän kautta. Haku on jatkuva Sedun nettisivuston kautta. Maahanmuuttaja, joka ei ole suorittanut perusopintojaan loppuun Suomessa tai hänellä on ulkomainen todistus, hakeutuu koulutukseen Opintopolku-palvelussa harkintaan perustuvassa valinnassa syyllä koulutodistuksen puuttuminen / todistuksen vertailuvaikeudet. Mikäli hakijan äidinkieli on jokin muu kuin suomi, hänet kutsutaan suomen kielen kokeeseen.

Kokeella hakija osoittaa, että hänellä on riittävät valmiudet opetuskielen suulliseen ja kirjalliseen käyttämiseen. Perustutkintoa opiskelemaan voi päästä vain kielikokeen hyväksytysti suorittanut hakija. Lisätietoa kielikokeista löytyy Sedun nettisivustoilta.

OIVA- opinnot

Opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot eli OIVA-opinnot on tarkoitettu tarvittaessa ammatillisessa koulutuksessa opiskeleville, jotka tarvitsevat tukea opiskeluvalmiuksiin selvitäkseen tutkinto-opinnoista. OIVA-opintojen ajankohta ja tavoitteet suunnitellaan yhdessä vastuuhjaajan ja ohjaushenkilöstön kanssa. Tavoitteena on opiskelijan valmiuksien kehittäminen sellaisiksi, että hän voi suorittaa tutkintonsa. Lisäksi pyritään kehittämään maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden sujuvia siirtymiä nivelvaiheessa.

8.6 Sosiaali- ja terveyspalvelut

Viranomaistyöstä Ähtärissä vastaa Kuusiokuntien sosiaali- ja terveyskuntayhtymä. Sosiaali- ja terveyspalvelut tuottaa Ähtärissä Kuusiolinna Terveys Oy. Suurin osa palveluista sijaitsee osoitteessa: Sairaalantie 4 (Käyntiosoite: Koulutie 14 C).

Jokaisella lapsella ja aikuisella:

- **THL 50§:** oikeus kiireelliseen sairaanhoitoon, joka kattaa kiireellisen suun terveydenhuollon, mielenterveyshoidon, päihdehoidon ja psykososiaalisen tuen, on annettava jokaiselle sitä tarvitsevalle asuinpaikasta riippumatta.
- **SHL 12§:** oikeus saada kiireellisessä tapauksessa yksilölliseen tarpeeseen perustuvat sosiaalipalvelut siten, että oikeus välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon ei vaarannu.

EU-sääntelyyn perustuvat poikkeukset: oikeus palveluihin syntyy työsuhteen kautta, vaikka asumisedellytys ei täyty (ei kotikuntaa)

Lapsilla ja odottavilla äideillä aina oikeus kaikkiin heidän tarvitsemiinsa palveluihin – oli maassaolotilanne mikä tahansa (Lapsen oikeuksien sopimus)

Turvapaikanhakijat:

- oikeus saada sosiaalihuoltolain 14 §:ssä tarkoitettuja sosiaalipalveluja, jos sosiaalihuollon ammattihenkilö arvioi ne välttämättömiksi (mm. lastensuojelu)
- oikeus saada kiireellisten palvelujen lisäksi terveydenhuollon ammattihenkilön välttämättömiksi arvioimia muita terveyspalveluja
- mikäli kirjoilla vastaanottokeskuksessa, koordinoivat he palveluita ja tekevät niihin ”maksusitoumuksia”

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut

- Henkilöltä, **jolla on kotikunta**, voidaan periä asiakasmaksulain nojalla määräytyvä asiakasmaksu. Asiakasmaksulain säännökset maksuttomista palveluista ja maksukatoista soveltuvat. Kotikunta kattaa kustannukset asiakasmaksun ylittäviltä osin.
- Henkilöllä, **jolla ei ole** Suomessa kotikuntaa, voidaan periä enintään palvelun tuotantokustannusten suuruinen maksu. Asiakasmaksulain säännökset maksuttomista palveluista ja maksukatoista eivät sovellu. Valtio kattaa kustannukset, jos niitä ei saa perittyä henkilöltä itseltään.

Tulkin käyttö

Kaikkien tulee tulla ymmärretyksi palveluihin hakeutuessaan. Kuusiolinnasta tai KuuSSote eivät ole kilpailuttaneet tulkkauspalveluita, joten tulkkaa voi käyttää esimerkiksi puhelintulkkauksena yksityisiltä palveluntarjoajilta. Esimerkkejä tulkkausta järjestävistä yrityksistä:

- Suomen tulkkauspalvelu, 24h, 010 574 5830
- Länsi-Suomen tulkkipalvelu, 24h, 040 704 6803
- Joensuun tulkkikeskus, 24h, 0400 265 588
- Jukka Mäkelä (Alavudella: Venäjä, Ukraina, Viro ja Englanti), 041 438 2580
- Oulan tulkkauspalvelu
- Youpret – lisätiedot tulossa

Kuusiokuntien sosiaali- ja terveystyöntekijät

Kiirevastaanotto Ähtäri 06 2525 7612
(Tarkemmat yhteystiedot liitteenä 2)

8.7 Vapaa-aika- ja hyvinvointipalvelut

Ähtäriin kaupungin verkkosivuilta www.ahtari.fi, löytyy tietoa paikallisista harrastusmahdollisuuksista ja muista vapaa-ajanpalveluista, jotka ovat tarjolla niin kaupunkilaisille kuin maahanmuuttajillekin. Lisäksi paikallislehdistä löytyy ajankohtaisia asioita ja ilmoituksia tilaisuuksista, joita kaupungissa järjestetään. Monet järjestöt käyttävät ilmoituskanavanaan paikallislehtiä, kuten esimerkiksi Ähtärinjärven Uutisnuottia, Viiskuntaa ja Lakeudenporttia. Etelä-Pohjanmaan liiton ylläpitämästä tapahtumakalenterista löytyy myös Ähtäriin tapahtumia. Tietoa on saatavissa myös sosiaalisesta mediasta, kuten Facebookista.

Ähtäriin kirjasto sijaitsee osoitteessa Lukiontie 3. Kirjaston aukioloajat löytyvät www.ahtari.fi verkkosivuilta. Ähtäriin kirjasto kuuluu Eepos -kirjastoon, jonka ansiosta aineiston saatavuus on laajaa ja tarjolla on monipuolinen vieraskielinen aineisto. Eepos-kirjastojen toiminta-alueella asuu noin 211 000 asukasta. Asiakas saa kaikkien kirjastojen kokoelmat ja palvelut käyttöönsä yhdellä kirjastokortilla. Kirjastojen kokoelmissa on yli 2 miljoonaa kappaletta eri aineistoja, kirjoja, musiikkia, elokuvia, pelejä ym. Toisesta kirjastosta varatut aineistot kuljetetaan asiakkaan omaan kirjastoon ja ne voi palauttaa mihin tahansa kirjastoon lainauspaikasta riippumatta. Eepos-kirjastojen asiakkailta on myös käytössään monipuolisesti e-aineistoja. Asiakas voi lainata e-kirjoja ja e-äänikirjoja, kuunnella musiikkia, lainata musiikin verkkokursseja, katsoa elokuvia ja sarjoja sekä lukea kirjastossa e-lehtiä. Ähtäriin kirjastossa voit rekisteröityä omatoimikirjaston käyttäjäksi henkilökunnan paikalla ollessa. Omatoimijalla kirjastoon pääsee sisään kirjastokortilla ja nelinumeroisella PIN-koodilla. Omatoimikirjaston asiakkaat voivat asioida kirjastossa palveluajan jälkeen käyttämällä palautus- ja lainausautomaattia. Kirjaston lehtilukusali sekä asiakaskoneet ja tulostin ovat omatoimiaikana asiakkaiden käytettävissä.

8.8 Yhdistystoiminta

Ähtäriin asukasluvuun nähden aktiivinen vapaaehtoisten toimijoiden määrä ja rekisteröityneitä yhdistyksiä löytyy 171. Yhdistystoimintaa löytyy monipuolisesti ja laajasti. Tarkemmat tiedot yhdistyksistä sekä yhteystiedot löytyvät Ähtäriin kaupungin verkkosivuilta. Tietoa on saatavilla myös kaupungintalon alakerrassa sijaitsevasta neuvonnasta sekä paikallislehdistä. Ähtäriin kaupungin järjestöyhdyshenkilönä toimii vapaa-aika- ja hyvinvointipäällikkö p. 040 544 2537.

Harrastusmahdollisuuksien kirjo on laaja ja urheilun puolelta löytyy lajeina muun muassa jääkiekko,

salibandy, pesäpallo, jalkapallo, yleisurheilu, hiihto, ratsastus, tanssi ja voimistelu, frisbeegolf sekä judo. Seurojen yhteystiedot löytyvät kaupungin verkkosivuilta liikuntajärjestöjen alta.

8.9 Kohtaamispaikka

Kirjasto-monitoimitalo Pirkanlinna toimii Ähtärin kaupungin kulttuurikeskuksena ja sijaitsee keskeisellä paikalla oppilaitosten läheisyydessä lähellä kaupungin keskustaa osoitteessa Lukiontie 3. Pirkanlinna voi toimia monikulttuurisena kohtaamispaikkana. Pirkanlinnassa pystytään tarpeen mukaan järjestämään kohdennettuja ja teemoitettuja tapahtumia yhteistyössä kirjasto-, kulttuuri- ja nuorisopalveluiden sekä kansalaisopiston kanssa. Ähtärin keskusta, Ostolantie 11 (2. kerros) löytyy vapaan sivistystyön ja kulttuurin tilat Hantsa. Hantsassa järjestetään Lakeudenportin kansalaisopiston kursseja sekä monitoimitilat ovat varattavissa erilaisiin tapaamisiin, esimerkiksi kokouksiin ja koulutuksiin. Hantsan varauskalenteri, hinnasto ja käytösäännöt löytyvät Ähtärin kaupungin verkkosivuilta.

9. Viestintä

Toimiva viestintä on tärkeä asia kotoutumisen onnistumisen kannalta.

9.1 Viestintä ulkomaalaisille

Welcome2EP-hankkeen tuottama internetsivusto tarjoaa tietoa maahanmuuttajalle kaupungin palveluista eri kielillä. Sivustolla on palvelut pyritty samaan mahdollisimman yksinkertaiseen muotoon, jotta asiat avautuisivat myös Suomen palveluita vähemmän tuntevalle. Sieltä löytyvät tiedot Ähtärin kaupungin palveluista, maahanmuuttokoordinaattorin yhteystiedot, linkitys maahanmuuttoon liittyville viranomaissivustoille kuten mm. Kela, TE-toimisto, Migri.

9.2 Viestintä kaupunkilaisille

Ajantasaisella ja säännöllisellä mediaviestinnällä kaupunkilaiset ja muut sidosryhmät saavat todenmukaista tietoa, miten Ähtärissä suhtaudutaan maahanmuuttajiin sekä miten he osallistuvat kaupunkimme hyvinvoinnin ylläpitämiseen. Näin voidaan myös hälventää ennakkoluuloja ja parantaa kuntalaisten asennetta maahanmuuttajia kohti.

Sisäisellä viestinnällä pyritään varmistamaan tiedonkulku kaupungin henkilöstölle.

Tarpeen mukaan myös kaupungin verkkosivuilla julkaistaan tiedotteita englanniksi. Näin toimittiin mm. korona-ajan alussa, kun englanninkielistä tietoa oli yleisesti niukasti saatavissa.

9.3 Tehokas tiedonkulku eri sidosryhmien välillä

Maahanmuuttajatoimikunnan jäsenillä on vastuu varmistaa tehokasta tiedonkulkua valtion viranomaisten, kaupungin eri hallintokuntien, oppilaitosten, hankevetäjien ja muiden tahojen välillä. Silloin eri toimenpiteet voidaan synkronoida ja antaa maahanmuuttajalle parempaa palvelua. Toimikunnan jäsenet pitävät säännöllisesti yhteyttä keskenään, järjestävät yhteistyöpalavereita ja osallistuvat tapahtumiin.

Ähtärin maahanmuuttajayhdyshenkilö verkostoituu Kuusiokuntien sekä Etelä-Pohjanmaan muiden kuntien maahanmuuttajayhdyshenkilöiden kanssa. Tarkoituksena on vaihtaa kokemuksia ja tietoja maahanmuuttajatyöstä sekä tuoda esille hyvät käytännöt.

10. Etnisen tasa-arvon ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen ja syrjinnän ehkäiseminen

Ähtärissä toimii monialaisia yhteistyöryhmiä, jotka organisoivat ja edistävät monikulttuurisuuden teemojen läpi käymistä eri yhteisöissä ja organisaatioissa. Varhaiskasvatuksessa, koulussa ja työyhteisöissä monikulttuurisuus ja syrjinnän ehkäiseminen otetaan huomioon toimintasuunnitelmien teossa.

11. Maahanmuuttajia ja kansainvälistymistä koskevat hankkeet

Ähtärin kaupunki on kiinnostunut tekemään Kuusiokuntien alueen kanssa tiivistä yhteistyötä, jotka luovat kestäviä ja hyödyllisiä toimintamalleja ja käytäntöjä maahanmuuttajien kotouttamiselle sekä kaupungin kansainvälistymiselle.

Welcome2EP-hanke (Etelä-Pohjanmaan maahanmuuttajien arki- ja sosiaalipalvelut-hanke)

Ähtärissä palvelee Welcome2EP-hankkeen maahanmuuttokoordinaattori. Welcome2EP palvelee Etelä-Pohjanmaalla asuvia maahanmuuttajia, maahantulon syystä tai Suomessa asumisajasta riippumatta. Hanke tarjoaa tietoa sekä apua, neuvoa ja ohjausta arjen asioissa sekä käytännön kysymyksissä kuten tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, neuvontaa viranomaisten palveluissa (poliisi, DVV, Kela, verotoimisto, TE-toimisto), apua asiointiin kuntien palveluissa, antaa tietoa kielikursseista ja koulutusmahdollisuuksista ja niihin hakeutumiseen, tietoa työhön liittyvissä kysymyksissä, harrastusten ja muiden osallisuutta vahvistavien toiminnoin piiriin pääsemisestä sekä neuvontaa asumisesta, muuttamisesta ja arjen hallinnasta. Liite 3.

Welcome2EP:n yksi keskeinen tavoite on tukea kansainvälisen työvoiman asettautumista asumaan Etelä-Pohjanmaalle. Tavoitteen saavuttamiseksi Welcome2EP muun muassa tarjoaa työnantajille yleistasoista neuvontaa työluvista, tukea edistää työntekijän kotoutumisen ja mahdollistaa ulkomaisen työvoiman ja alueen työnantajien kohtaamista. Ohjausta ja neuvontaa voidaan tarjota jo ennen maahan saapumista ja työnantajia kannustetaan ohjaamaan uudet kv-työntekijät jo aikaisessa vaiheessa Welcome2EP palveluiden pariin.

Welcome2EP:n tavoitteena on tukea vastaanottavuutta ja parantaa maahanmuuttajille tarjolla olevia palveluita kokonaisuudessaan. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi Welcome2EP mm. tiedottaa aktiivisesti kuntia ja muita organisaatioita tarjolla olevista palveluistaan, kouluttaa ja konsultoi paikallisia viranomaisia maahanmuuttoon, -muuttajiin ja kulttuuriseen kohtaamiseen liittyvissä asioissa, ohjaa ihmisiä kohti paikallisia yhteisöjä kuten harrastus- ja muuta yhdistystoimintaa, toimii moniammatillisissa verkostoissa paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti sekä edistää vuoropuhelua paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti.

Maahanmuuttokoordinaattori palvelee Ähtärin kaupungintalolla ja tekee tarvittaessa asiakaskäyntejä myös asiakkaiden kotona.

Kokka kohti Etelä-Pohjanmaata

Hankkeen tavoitteena on edistää kansainvälisten osaajien työllistymistä alueen yrityksiin. Hankkeessa rakennetaan kuusi toimintamallia, jotka tähtäävät työllistymisvalmiuksien parantamiseen lisäämällä

maahanmuuttajien työelämätietoutta sekä yritysten valmiuksia kansainvälisen osaajan rekrytoimiseksi. Lisäksi hankkeessa edistetään alueellista yhteistyötä luomalla Etelä-Pohjanmaan Talent Hub -verkosto kansallista Talent Boost -konseptia mukaillen. Sedu materiaalipankki kansainvälisille osaajille suomen kielen ja kulttuurin osaamisen varmistamiseksi. Materiaali löytyy avointen oppimateriaalien kirjastosta. AEO.fi-kirjastosta.

Menestystä kansainväliseen rekrytointiin

Menestystä kansainväliseen rekrytointiin -hanke on koko Etelä-Pohjanmaan maakunnan alueella toimiva hanke, jonka tarkoituksena on edistää etelä-pohjalaisten maaseudulla toimivien yritysten työvoiman saantia mm. lisäämällä kansainväliseen rekrytointiin liittyvää osaamista maaseudun yrityksissä, edistämällä yritysten vastaanotto-kompetenssia lisäämällä työnantajien tietoisuutta ulkomaiselle työvoimalle suunnattujen palveluiden saatavuudesta Etelä-Pohjanmaalla sekä kehittämällä ja lanseeraamalla kansainvälinen työnantaja -sertifikaatti. Hankkeen tarkoituksena on myös lisätä vuoropuhelua maaseudun yrityksissä toimineista hyvistä käytänteistä ja tiedottaa niistä.

Kotoutumisen sanasto:

Kesäkuussa 2021 julkaistiin Kotoutumisen sanasto: 1. laitos, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:54. Siinä määritellään voimassa olevaan kotoutumislakiin ja kotoutumisen palveluihin liittyvät keskeiset käsitteet ja annetaan valtakunnalliset termisuositukset. Tavoitteena on yhdenmukaistaa käsitteiden käyttöä.

Ohessa linkki:

- [Kotoutumisen sanasto: 1. laitos - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.valtio.fi/fi/valtio/valtionneuvosto/valtionneuvoston-julkaisut/kotoutumisen-sanasto-1-laitos)

12. Kotoutumissuunnitelmat ja —toimenpiteet tällä hetkellä kunnassa asuville maahanmuuttajille

Toimenpiteet	Vastuu	Aikataulu / Resurssit
Järjestetään alkukartoitus alle 3 vuotta Suomessa (ja kaupungissa) asuville maahanmuuttajille sekä uusille kuntalaisille	Welcome2EP tai TE-toimisto riippuen henkilön tilanteesta	Uuden henkilön muuttaessa
Tehdään kotouttamissuunnitelmat sosiaalitoimen asiakkaille	Welcome2EP yhdessä KuuSSoten kanssa, mikäli asiakas tarvitsee ja palvelut voidaan tarjota osana kunnan palveluita	Uuden henkilön muuttaessa
Ohjataan sosiaalitoimen asiakkaat kielikoulutukseen, harrastuksiin, yrittäjäkurssille	Welcome2EP, KuuSSote, TE-toimisto	Asiointien yhteydessä
Keskustellaan työnantajien kanssa työssäkäyvien maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmista ja mahdollisen kielikoulutuksen järjestämisestä	Lakeudenportin kansalaisopisto. Welcome2EP	Tapauskohtaisesti
Laaditaan kotouttamissuunnitelmat työperäisille maahanmuuttajille (painopisteet kielikoulutus, yhteiskuntaan tutustuminen ja vapaa-aika/ yhdistystoimintamahdollisuudet)	Welcome2EP	Uuden henkilön muuttaessa
Kieli- / kotouttamiskoulutus maahanmuuttajille	Työnantaja, Welcome2EP ja Lakeudenportin kansalaisopisto	Kursseja järjestetään tarpeen mukaan
Keskustellaan Sedun opiskelijoiden kanssa kiinnostuksesta jäädä paikkakunnalle opiskelujen jälkeen	Sedun ammattioppilaitoksen työntekijät yhdessä Welcome2EP kanssa	Opiskelijan valmistumisen yhteydessä
Tehdään halukkaille opiskelijoille kotoutumissuunnitelmat	Sedu ja Welcome2EP	Uuden henkilön aloittaessa opinnot
Pysyvän asumisen järjestäminen	Koy Ähtärin Vuokratalot + KuusSote + Wellcome2ep	Uuden hakijan muuttaessa / työnantajan ilmoittaessa

13. Toimenpiteet kaupungin palvelujen ja asiakaspalvelun kehittämiseksi

Toimenpiteet	Vastuu	Aikataulu / Resurssit
Järjestetään kaupungin henkilöstölle maahanmuuttajatyöhön ja kulttuurien tuntemukseen liittyvää koulutusta, valmennetaan kaupungin henkilöstö työskentelemään monimuotoisissa työyhteisöissä sekä huomioimaan monikulttuuristen asiakkaiden tarpeet palvelujen käyttäjinä	Johtoryhmä, maahanmuuttotoimikunta, henkilöstöhallinto, Welcome2EP voi järjestää koulutusta tai esim. välittää henkilökunnalle sopivia koulutusvaihtoehtoja. Esim. kotoutuminen.fi sivustolla ilmoitetut koulutukset jne. Welcome2EP voi tuottaa materiaalia erilaisten kulttuurien kohtaamiseen tms.	Tarvittaessa ja muiden koulutusten yhteydessä, sekä työyhteisöjen työkokouksissa
Maahanmuuttoyhdyshenkilön kouluttaminen ja verkostoituminen	Johtoryhmä, henkilöstöhallinto	Alueelliset koulutukset ja tapaamiset kun niitä on
Englannin kielen koulutusta asiakasrajapinnassa oleville kunnan työntekijöille	Henkilöstöhallinto	Tarvittaessa, hyödynnetään olemassa olevaa koulutustarjontaa
Laaditaan ohjeistus ja suositukset tulkkien käytöstä asiakastilanteissa	Maahanmuuttotoimikunta, ICT-osasto, Welcome2EP voi tuottaa ohjeistuksen tulkin käytöstä	Vireillä
Rekrytoidaan selvityksen jälkeen valmistavan luokan opettaja	Sivistystoimi	Tarvittaessa
Selvitetään tarvetta palkata myös maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä sekä harjoittelijoita kunnan palvelujen toteuttajiksi	Hallintokunnat, henkilöstöhallinto	Tarvittaessa
Kartoitetaan yritysten kiinnostusta osallistua kotouttamisprosessiin	Elinvoimatoimi, johtoryhmä, KuusSote. Mahdollisuus sitouttaa myös alkukartoitusprosessiin. Lisätietoa myöhemmin.	Tarvittaessa
Koulutukset kaupungin henkilökunnalle selkokielen käytöstä asiakaspalvelussa	Johtoryhmä, sivistystoimi	Tarvittaessa
Matalan kynnyksen ohjaamista maahanmuuttajia Welcome2EP-neuvontapalveluiden piiriin	Kaupungin työntekijät, sidosryhmät	Tarvittaessa
Kaupungin palveluiden esitteet ja infomateriaali selkokieliformaan ja visualisointia enemmän	Kaupungin työntekijät, sidosryhmät	Tarvittaessa

14. Eri tahot kotouttamisessa ja niiden yhteystiedot

Organisaatio/henkilö	Yhteystiedot	Rooli
Ähtärin kaupungin yhteispalvelupiste / asiointipiste	Ostolantie 17, 63700 Ähtäri ma-pe klo 9-15 p. 06 2525 6000	Neuvonta ja avustavat tehtävät, Kela, poliisi, maistraatti, työvoimapalvelut, oikeusapu ja edunvalvonta, veropalvelut, tulkkipalvelu (myös etä- ja videoneuvottelupalveluna)
Welcome2EP-hanke	Maahanmuuttokoordinaattori Maria Kaijankangas 0505700111 maria.kaijankangas@alavus.fi	Maahanmuuttajien neuvonta- ja ohjauspalvelut. Ilmainen palvelu, riippumatta maahanmuuttajan maahan tulo syystä tai ajasta.
Ähtärin pääterveysasema	Koulutie 14 C, 63700 Ähtäri ma-pe klo 8-18, viikonloppuisin ja arkipyhinä suljettu Ajanvaraus vastaanotoille p. 06 2525 7612	Terveydenhuollon palvelut: - lääkärin vastaanotto - erikoislääkäripalvelut - terveysneuvonta - äitiys-, ehkäisy- ja perhesuunnitteluneuvola - fysioterapia - hammashuolto - laboratorio ja röntgen - sairaankuljetus (SHP)
Alavuden pääterveysasema	Salmentie 10, 63300 Alavus Avoinna ma-su klo 06-24 Ajanvaraus vastaanotoille p. 06 2525 7612	Terveydenhuollon palvelut, ensiapu ja kiireellinen hoito
Seinäjoen keskussairaala	Y-talo, Koskenalantie 18, 60220 Seinäjoki p. 116 117 (24 h)	Päivystys ja erikoissairaanhoito
Kuusiokuntien sosiaali- ja terveystuntayhtymä / Ähtärin toimipiste	KuusSoTe / Ähtärin sosiaalitoimisto, Postiosoite: Sairaalantie 4, Käyntiosoite: Koulutie 14 E, 63700 Ähtäri	- palveluohjaus - harkinnanvarainen toimeentulotuki - lastensuojelu - vammaispalvelut - kuntouttava työtoiminta
Kuusiolinna Terveys Oy	Postiosoite: Salmentie 10, 63300 Alavus Ähtärissä suurin osa palveluista: Koulutie 14 C. p. 06-2525 7601	- perhetyö ja -ohjaus - ikäihmisten palvelut - vauvalahja - päihde- ja mielenterveyspalvelut - www.kuusiolinna.fi
Koy Ähtärin Vuokratalot	Ostolantie 17, 63700 Ähtäri	- Asunnon vuokraus
Varhaiskasvatus	Ostolantie 17, 63700 Ähtäri varhaiskasvatuspäällikkö	- lasten päivähoito

	p. 040 573 9673	- esiopetus
Otsonkoulu	Koulutie 14 G, Koulutie 18, 63700 Ähtäri rehtori p. 040 510 5367	- perusopetus, luokat 1-6 - aamu- ja iltapäivätoiminta - oppilashuolto
Yhteiskoulu ja lukio	Koulutie 14, Lukiontie 1, 63700 Ähtäri rehtori p. 040 668 2301	- perusopetus, luokat 7-9 - lukio-opinnot - opinto-ohjaus - oppilashuolto
Sedu	Koulutie 16A, 63700 Ähtäri p. 020 124 6200	- ammatillinen opetus - opinto-ohjaus - opiskelijahuolto
Erityispalvelut Osviitta / Kuusiolinna Terveys Oy	Käyntiosoite: Koulutie 14 D, 63700 Ähtäri osastonsihteeri p. 040-7689190	- perheneuvonta - psykologipalvelut - puhe- ja toimintaterapia - päihdetyö
Ähtärin seurakunta	Keskuskuja 3, 63700 Ähtäri p. 06 5151 600	- jumalanpalvelukset - kirkolliset toimitukset - lapsi- ja nuorisotyö - kirkkoherranvirasto
MLL, Ähtärin paikallisyhdistys	Perhekeskus Mukulamutka Ostolantie 4, 63700 Ähtäri Puheenjohtaja Jenni-Kaisa Törö p. 040 745 8452 ahtari.mll@gmail.com	- vapaa-ajan toimintaa lapsiperheille (vauvajumppa, perhekahvila, jne.) - lastentarvikkeiden vuokraus
SPR, Ähtärin osasto	Puheenjohtaja Petri Karlsson p. 050 345 0974 petri.karlsson@gmail.com	- ystävätoimintaa - ikäihmisten kerhotoimintaa - keräystoimintaa
Lakeudenportin kansalaisopisto	Lukiontie 1, 2. krs (Yhteiskoulu-lukio) 63700 Ähtäri p. 040 569 6940	- opiskelua ja harrastustoimintaa eri ikäisille - esimerkiksi suomen kielen kursseja maahanmuuttajille
Eri liikuntajärjestöt, linkki alla x)		- liikunnallista harrastustoimintaa
Ähtärin Yrittäjät ry	Puheenjohtaja Jukka-Pekka Kiilunen p. 0400 - 554 007	- etujärjestö, joka valvoo yrittäjien ja yritysten toiminnallisia ja taloudellisia etuja kuntatasolla
Nuorisotyö	Vapaa-aika- ja hyvinvointipäällikkö p. 040 544 2537 Nuoriso-ohjaaja p. 040 564 8646 nuorisotoimi@ahtari.fi	- avoin nuorisotyö - kerhot - leirit - matkat - nuorten työllistäminen - kansainvälisyys ja nuoriso

x)

<https://www.ahtari.fi/index.php/vapaa-aika-ja-liikunta/jarjestokalenteri>

<https://www.ahtari.fi/index.php/vapaa-aika-ja-liikunta/liikunta-ja-ulkoilu/yhdistysten-toiminta>

15. Kotouttamisohjelman seuranta ja päivitys

Ähtärin maahanmuuttotoimikunta kokoontuu tarpeen mukaan vähintään kerran vuodessa, jolloin tarkistetaan sovittujen toimenpiteiden toteutumista, kaupungin maahanmuuttajien sekä maahanmuuttotyön tilanne ja tehdään mahdollisia muutoksia/päivityksiä kotouttamisohjelmaan. Samassa yhteydessä maahanmuuttotoimikunta tekee kaupungin hallitukselle kehittämisehdotuksia koskien kotouttamisprosessia sekä kansainvälistymisen/maahanmuuttostrategiaa.

Tämä kotouttamisohjelma hyväksytty Ähtärin kaupungin valtuustossa 12.10.2015, jonka jälkeen päivitetty tiedot hyväksynyt Ähtärin kaupunginvaltuusto 11.12.2017 ja 30.05.2022.

Jakelu: Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, TE-toimisto

MONIKULTTUURISUUSTAITOJEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

MOKU-HANKKEEN LOPPURAPORTTI
ÄHTÄRI 2012

JOHDANTO

Ähtäri on ollut mukana Opetushallituksen rahoittamassa Monikulttuurisuuden Kehittämishankkeessa (**Moku-hanke**) kolme rahoituskautta.

Hanke alkoi syksyllä 2008 tilanteesta, jolloin Ähtärin perusopetuksessa ei ollut aikaisempaa kokemusta saati toimintamallia maahanmuuttajataustaisten (mmt) oppilaiden opetuksen järjestämisestä. Hankkeen alkuvaiheessa kunnassa oli neljä mmt-oppilasta. Paikkakunnalle on muuttanut yksittäisiä mmt-oppilaita vanhemman avioliiton tai heidän työnsä vuoksi. Tällä hetkellä perusopetuksessa on 8 maahanmuuttajataustaista oppilasta ja heidän lisäksi 3 oman äidinkielen (venäjä) oikeutettua oppilasta. Vaikka mmt-oppilaiden lukumäärä kunnassa oli hankkeen alussakin pieni, hanke koettiin tarpeelliseksi. Hankkeen vetäjänä on koko kolmen vuoden toiminut erityisluokanopettaja Päivi Ahopelto. Hankkeen ohjausryhmään valittiin henkilöitä eri sidosryhmistä: seurakunta, terveydenhuolto, perusturva, nuorisotoimi, 4H-yhdistys. Ohjausryhmän kokoonpano on muuttunut vuosittain henkilöstön vaihtuvuuden vuoksi.

Tavoitteeksi asetettiin kunnan opetusjärjestelyiden suunnittelu siten, että mmt-oppilaan opiskelu olisi suunnitelmallista ja tavoitteellista. Kuntaan on hankkeen aikana saatu luotua toimintamalli, joka vastaa Ähtärin tarpeita nykyisillä oppilasmäärillä. Lisäksi hankkeen avulla pyrittiin kehittämään kotikouluyhteistyötä eri kulttuuritaustat huomioiden. Lisäksi kunnassa haluttiin hankkeen avulla lisätä kouluissa suvaitsevaisuutta ja erilaisten ihmisten hyväksyntää. Myös opettajien täydennyskoulutusta pidettiin tärkeänä hankkeen tavoitteena. Kirjattujen tavoitteiden lisäksi oli toivomus, että koulutuksissa ja eri tilaisuuksissa tavattujen ammattilaisten kautta saataisiin luotua verkostoa, josta tarvittaessa saa apua.

Monta ideaa ja ratkaisutapaa onkin siirtynyt eri koulutusten pohjalta toimintamalliksemme. Hankkeen tavoitteiden taustalla on erityisesti kolme tärkeää arvoa: yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja kulttuurinen monimuotoisuus.

Perustuslaki 6§:

Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

Sukupuolten tasa-arvoa edistetään yhteiskunnallisessa toiminnassa sekä työelämässä, erityisesti palkkauksesta ja muista palvelussuhteen ehtoista määrittäessä, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään.

Yhdenvertaisuuslaki

Tarkoituksena on edistää ja turvata yhdenvertaisuuden toteutumista ja tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeussuojaa. Laki velvoittaa kaikkia viranomaisia; viranomaisten on laadittava yhdenvertaisuussuunnitelma.

Laissa kielletyt syrjintäperusteet: ikä, etninen tai kansallinen alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, terveydentila, vammaisuus, sukupuolinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy.

On tärkeä tunnistaa syrjintä, suunnitella toimenpiteitä syrjinnän poistamiseksi ja seurata toimenpiteiden toteutumista.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Perusopetuksen arvopohjana ovat ihmisoikeudet, tasa-arvo, demokratia, luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön elinkelpoisuuden säilyttäminen sekä monikulttuurisuuden hyväksyminen.

Opetuksessa on otettava huomioon kansalliset ja paikalliset erityispiirteet sekä kansallis-kielet, kaksi kansankirkkoa, saamelaiset alkuperäiskansana ja kansalliset vähemmistöt. Opetuksessa otetaan huomioon suomalaisen kulttuurin monipuolistuminen myös eri kulttuureista tulevien maahanmuuttajien myötä.

Opetuksen avulla tuetaan oppilaan oman kulttuuri-identiteetin rakentumista sekä hänen osallisuuttaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja globaalistuvassa maailmassa. Sen avulla tuetaan oppilaan oman kulttuuri-identiteetin rakentumista sekä hänen osallisuuttaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja globaalistuvassa maailmassa. Sen avulla edistetään myös suvaitsevaisuutta ja kulttuurien välistä ymmärrystä.

Perusopetuksen avulla lisätään alueellista ja yksilöiden välistä tasa-arvoa.

Perusopetuksen on tuettava jokaisen oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen kehitystä.

Hankkeet konkreetit tulokset sekä mmt-oppilaan opetuksen järjestäminen Ähtärissä

Mmt-oppilas tulee kouluun - mitä teen?

Edeltäviä toimenpiteitä

Ähtärissä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetus on keskitetty Otsonkouluun (esi -6.lk) ja yhteiskouluun (luokat 7.-9.). Mmt-oppilaiden vastuuopettajina toimivat erityisluokanopettajat Päivi Ahopelto Otsonkoululla ja yhteiskoululla Hilka Kutinlahti.

Ennen oppilaan siirtymistä kouluun pidetään yhteispalaveri rehtorin koolle kutsumana. Mukaan kutsutaan

huoltajien ja lapsen lisäksi mmt-oppilaiden opetuksen vastuuopettaja (Ahopelto / Kutinlahti) ja koulun terveydenhoitaja. Tapaamiseen varataan tarvittaessa tulkki.

Tapaamisessa täytetään *Mmt-oppilaan henkilökohtainen oppimishjelma* ja koulun oppilastietolomake. Oppilaan oleskelulupa Suomessa on syytä tarkistaa ensimmäisen tapaamisen yhteydessä. Mikäli lapsella ei ole KELA-tunnusta tai oleskelulupaa Suomessa, otetaan yhteyttä Ähtärin perusturvan sosiaalityöntekijään asian selvittämiseksi tai ohjataan huoltajat perusturvaan itse laittamaan lupa-asiat vireille.

Yhdessä keskusteltavia asioita ovat mm. perheen elämäntilanne, oppilaan oppimishistoria, alustava tavoitteiden asettelu, koulussa opetettavat aineet sekä esitellään suomalaista koulujärjestelmää. Huoltajien kanssa sovitaan myös kodin ja koulun välisen tiedonkulun keinoista ja kerrotaan lasten harrastemahdollisuuksista.

Terveydenhoitaja sopii ensimmäisessä tapaamisessa oppilaalle terveystarkastusajankohdan, jossa tarkastetaan terveydentila ja annetaan tarvittavat rokotukset.

Ensimmäisessä tapaamisessa sovitaan uusi aika, jolloin käydään käytännön asioita yksityiskohtaisemmin läpi yhdessä oppilaan oman opettajan kanssa.

Ensimmäisen tapaamisen jälkeen sovitaan käytännön järjestelyistä koulun muun henkilökunnan kanssa. Varataan myös aika oppilashuoltotyöryhmältä, jossa yhteisesti mietitään oppilaan koulupolkua ja kotouttamista erityisesti perusturvan edustajan kanssa.

Koulun aloitus

Esitietojen pohjalta rehtori tekee päätöksen luokkasijoituksesta. Oppilaan lukujärjestys laaditaan opettajan ja vastuuopettajan yhteistyönä. Huomioidaan myös kuljetustarve sekä aamu-että iltapäivähoidon tarve. Oppilas tarvitsee itselleen tukihenkilön ensimmäisiksi viikoiksi. Tukihenkilö voi olla oma opettaja, vastuuopettaja tai oppilasohjaaja. Tukihenkilön tehtävä on opastaa koulun tiloissa ja ohjata lasta lukujärjestyksen tulkitsemisessa, läksyjen merkitsemisessä ja ohjata ”kädestä pitäen” koulun rutiineihin. On myös tärkeää ohjata heti alkuvaiheessa lasta oman ikäluokan välituntitoimintoihin. Tarvittaessa lisätukea pyydetään perhetyöntekijältä, erityisnuorisotyöntekijältä tai kuraattorilta.

Ryhmään kuulumisen ja hyväksytyksi tuleminen ovat keskeisiä tekijöitä mmt-oppilaan koulunkäynnin kannalta. Luokan huoltajille tiedotetaan uudesta oppilaasta (mmt-oppilaan huoltajien suostumuksella), jotta uusi oppilas pääsisi nopeasti tutustumaan luokkatovereihin myös kouluajan ulkopuolella. Mmt-oppilaalle ja hänen huoltajilleen kerrotaan erilaisista harrastemahdollisuuksista ja ohjataan, kuinka harrastuksiin pääsee mukaan. Mahdollisesti tarvitaan tukihenkilön apua harrastuksen aloittamiseksi. Huoltajien suostumuksella vastuuopettaja on yhteydessä harrastuskerhon vetäjään ja ohjeistaa häntä saamiensa tietojen perusteella.

Perusopetukseen *valmistava opetus*

Valmistava opetus on tarkoitettu niille mmt-oppilaille, joiden suomen kielen taito ei ole vielä riittävä perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen. Opetusta annetaan kuusivuotiaille ja oppivelvollisuusikäisille vieraskielisille oppilaille. Valmistavan opetuksen laajuus vastaa noin vuoden oppimäärää, jolta ajalta kunta hakee erillistä rahoitusta (6-10 –vuotiaille 900h ja tätä vanhemmille 1000h). Oppilasta ei valmistavassa opetuksessa ollessaan lasketa perusopetuksen oppilasmäärään virallisena laskentapäivänä.

Valmistavan opetuksen tavoitteena on suomen kielen alkeiden oppimisen lisäksi edistää oppilaiden tasapainoista kehitystä ja integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä antaa tarvittavat valmiudet peruskouluopetukseen siirtymistä varten. Oppilas tutustuu suomalaisen koulun toimintaan ja tapoihin ja lisäksi hänelle annetaan opetusta peruskoulun eri oppiaineissa.

Valmistavassa opetuksessa oppilaalle laaditaan Oppimissuunnitelma, jossa päätetään mm. muiden opettavien aineiden laajuudesta. Valmistavan opetuksen päätyttyä päivitetään Oppimissuunnitelma yhdessä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa. Tarvittaessa käytetään tulkkia apuna, jotta kaikilla olisi selkeä ja realistinen kuva oppilaan kielitaidosta ja muusta osaamisesta hänen siirtyessä perusopetuksen oppilaaksi.

Suunnitelman laativat opetuksen vastuuopettaja ja oppilaan oma opettaja. Suunnitelmassa kirjataan

tulevan vuoden tavoitteita ja kuinka opetus käytännössä järjestetään. On hyvä laatia oppilaalle yksityiskohtainen lukujärjestys hänen koulupäivistään. Lukujärjestykseen on hyvä merkitä luokan paikat (koulun kartta liitteeksi), opettajat ja mukaan tarvittavat koulutarvikkeet. Oman luokan kanssa järjestetään tunteja, kuten MU, KÄ, KOT, KUV, LI, jne. Reaaliaineiden tunneilla on hyvä järjestää suomen kielen opetusta. Äidinkielen tunneilla oppilas on valmistavan vuoden aikana luokkatasosta riippuen omassa luokassaan/ S2-tunneilla tai ohjaava opettaja apuna oppilaan luokassa.

Ähtärissä valmistava opetus tapahtuu Otsonkoulussa (luokat 1.-6.) integroidusti oppilaan ikää vastaavan (max -1 vuosi) ryhmän kanssa. Mikäli valmistavassa opetuksessa on aloitusvaiheessa 3-4 oppilasta, heille pyritään järjestämään oma ryhmä valmistavan opetuksen vuodeksi. Ähtärissä on valmistavan opetuksen vuodeksi saatu tukea oppilasohjaajaresurssia lisäämällä luokkaan ja järjestämällä opetusta erityisopettajan tukemana. Valmistavan opetuksen vuotta suunnittelee ja toteuttaa mmt-opetuksen vastuuopettaja ja luokanopettaja. Yhteiskoululla (luokat 7.-9.) valmistavan vuoden suomen kielen opetus järjestetään pääsääntöisesti pienluokassa.

Oman äidinkielen opetus Ähtärissä

Maahanmuuttajien oman äidinkielen opetus on perusopetusta täydentävää opetusta. Se ei ole perusopetuslain 12 §:n mukaista opetusta, vaan sitä opetetaan erillisen valtionavustuksen turvin. Oman äidinkielen opetuksella tuetaan oppilaan persoonallisuuden kehitystä. Hän saa tietoja oman kulttuurinsa keskeisistä asioista. Oman kulttuurin säilyttäminen vahvistaa oppilaan identiteettiä ja henkistä tasapainoa. Oman taustakulttuurin tuntemisen ja arvostamisen myötä on helpompaa oppia arvostamaan myös muita kulttuureja. Oman äidinkielen opetus edistää parhaimmillaan oppilaan kasvamista monikulttuurisuuteen ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Ähtärissä mmt-oppilasta 7 opiskelee suomi toisena kieltä (S2) äidinkielen sijaan lukuvuonna 2011-2012. Näiden oppilaiden lisäksi kunnassa on 3 kulttuuritaustaltaan venäläistä oppilasta. Heillä ei ole tarvetta S2-kieleen, mutta he opiskelevat venäjää oman äidinkielen ryhmässä. Tässä ryhmässä on kahden vuoden ajan ollut opiskelijoita 4-5. Opettajana toimii lehtori Tuula Vertanen.

Syksyllä 2011 aloitettiin romanikielen opetus oppilasohjaaja Maarit Jussilan johdolla. Kohderyhmä olisi suuri, mutta sitoutuneita romanikielen opiskeluun ilmoittautui vain 4 oppilasta. Tavoitteena oli myös järjestää viron kielen oman äidinkielen ryhmä, mutta ryhmän koko jäi alle 4 oppilaan. Kunnassa olisi päteviä viron kielen opettajia. Kunta voi hakea oman äidinkielen opetukseen rahoitusta OPH:lta. Minimiryhmäkoko on tällöin 4 ja romanikielen ryhmässä 2 oppilasta.

Oman äidinkielen opetusta järjestetään Ähtärissä koulupäivän jälkeen 1h/ viikko. Oppilas saa opinnoistaan erillisen arvioinnin tai opinnoista on merkintä todistuksen Lisätietoja- kohdassa. Opinnoista ei anneta arvosanaa todistukseen.

Suomi toisena kielenä (S2) opetus Ähtärissä

Oppilaalle opetetaan S2 –oppiainetta joko kokonaan tai osittain, kun oppilaan suomen kielen taito ei ole äidinkielen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla. Todistukseen tulee merkintä S2 äidinkielen ja kirjallisuuden suomi äidinkielenä -oppimäärän sijaan. S2-opetukseen haetaan erillistä valtionosuutta vuoden lopussa oman äidinkielen opetuksen ja tukiopetuksen (UTU) valtionavustuksen kanssa.

Opetus toteutetaan Ähtärissä oppilaan omassa luokassa oman opettajan johdolla ja erityisopettajan ohjauksessa oppilaan taidoista riippuen. S2-tunnit on pyritty palkittamaan lukujärjestyksissä siten, että S2-tunnit ovat samanaikaisesti erityisopettajalla luokka-asteesta riippumatta. Mikäli oppilas ei osallistu uskonnon opetukseen, vapautuva tunti/ tunnint on käytetty S2-kielen opetukseen.

Kaikkien oppiaineiden opetuksessa tulisi olla toisen kielen näkökulma. Jokainen opettaja toimii siten mmt-oppilaille S2-opettajana. Toiminnallisen kaksikielisyyden saavuttaminen vaatii aikaa, joten koko koulun henkilökunnan tulee olla tietoinen puutteellisen kielitaidon mahdollisista haasteista. Siksi Ähtärissä on ohjeistettu koulun koko henkilökuntaa mmt-oppilaan kohtaamisessa.

Suomi toisena kielenä -arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan tausta ja vähitellen kehittyvä kielitaito siten, että arviointi antaa kaikille osapuolille realistista tietoa oppilaan kielitaidosta ja sen kehityksestä.

Arvioinnin tulee kannustaa ja ohjata, mutta samalla kertoa oppilaalle, miten hänen suomen kielen taitonsa suhteutuu luokka-asteella tarvittavan opiskelukielen tasoon ja päättöarvioinnin kriteereihin, jotka ovat kaikille yhteiset.

Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetuksen muu tuki Ähtärissä

Yleinen tukiopetus sekä mmt-oppilaan opetuksen tukiopetus (UTO)

Perusopetuslain 16 §:n mukaan opinnoissa tilapäisesti jälkeen jääneille tai muutoin erityistä tukea tarvitseville tulee antaa tukiopetusta. Tämä koskee myös vieraskielisiä oppilaita. Erillisellä valtionavustuksella annettavan tukiopetuksen (UTO) lisäksi vieraskielisille tulee antaa tarvittaessa myös perusopetuslain 16 §:n tukiopetusta.

Vieraskielisten oppilaiden tukiopetus (UTO) voidaan antaa oppilaan omalla äidinkielellä, mikäli se on mahdollista. UTO:ta voidaan antaa oppilaalle 6 vuotta valmistavan opetuksen päättymisestä.

Ähtärissä UTO on järjestetty siten, että osa mmt-oppilaista saa tukiopetusta aamuisin klo 8 ennen koulun alkamista. Tukiopetusta on antanut luokanopettaja, erityisluokanopettaja tai oppilasohjaaja opettajan ohjeistamana. Lisäksi tukiopetusta on annettu koulupäivän jälkeen läksytuntien yhteydessä. Kiinteästä UTO:sta on aina sovittava yhdessä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa.

Oppilasohjaajapalvelut

Ähtärissä oppilasohjaajan tarve määritellään aina tarkasti. Ohjaajat ovat luokkakohtaisia, ei henkilökohtaisia.

Lukuvuonna 2011-2012 jokaisessa luokassa, jossa on mmt-oppilas, on myös oppilasohjaaja joko osittain tai jokaisella oppitunnilla. Oppilasohjaajien saanti mmt-oppilaan tueksi on ollut merkittävä tuki heidän kielen oppimisessa ja koulumenestymisessä.

Oppilashuoltopalvelut

Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa (66/1972) tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa (417/2007) tarkoitettu koulunkäynnin tukeminen. Oppilashuoltotyötä toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa tai muun laillisen edustajan kanssa. Mmt-oppilailla on samat oikeudet oppilashuollollisiin palveluihin muiden oppilaiden tavoin.

Ähtärissä mmt-oppilaiden oppilashuoltopalveluita on kehitetty hankkeen aikana. Terveystarkastuksissa käytetään tarvittaessa apuna tulkkia ja vastaanottoaikaa on pidennetty. Kotouttamistoimissa on tehty tiivistä yhteistyötä perusturvan työntekijöiden, erityisesti perhetyöntekijän kanssa. Ähtärissä on mm. sisällytetty perheen kotouttamisohjelmaan 1.-2. luokkalaisille mmt-oppilaille tarjottu iltapäivätoiminta osana kielen oppimisen tukena.

Mmt-oppilaiden uskontojen opetus

Laki velvoittaa kuntia järjestämään kouluissa enemmistön mukaista oman uskonnon opetusta. Koska yli 80 % suomalaisista kuuluu luterilaiseen kirkkoon, enemmistön uskonnonopetus on kristinuskon opetusta. Laki määrää myös, että kuntien velvollisuus on järjestää luterilaista tai ortodoksista uskonnonopetusta oppilaille, jotka eivät osallistu enemmistön mukaiseen uskonnonopetukseen, ja heitä on vähintään kolme. Käytännössä tämä lain kohta tällä hetkellä koskee ortodoksioppilaita. Kuntien velvollisuus järjestää muiden uskontojen opetusta edellyttää kolmen oppilaan lisäksi myös, että näiden vanhemmat sitä vaativat. Ähtärissä osa ns. kirkkoon kuulumattomia huoltajia ovat ilmoittaneet, ettei heidän lapsensa osallistu uskonnon opetukseen ja/ tai koulun järjestämiin uskonnollisiin tilaisuuksiin. Oppilaille on järjestetty koulun tiloissa muuta toimintaa tai heille on annettu vapaaksi kyseiset tunnit. Oman uskonnon opetusta ei Ähtärissä ole järjestetty.

Mmt-oppilailla uskonnon opetuksen järjestäminen kirjataan oppilaan Oppimisojelmaan. Ähtärissä on

lukujärjestykset palkitettu siten, että uskontotuntien aikana on järjestetty S2-opetusta.

Maahanmuuttajaoppilaan arviointi

Mmt-oppilaan arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan tausta ja vähitellen kehittyvä suomen kielen taito. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisia, joustavia ja oppilaan tilanteeseen sovellettuja menetelmiä. Ähtärissä mmt-oppilaat ovat saaneet tehdä esim. kokeita sanallisesti oppilasohjaajan toimiessa kirjurina. He ovat saaneet myös lisää aikaa kokeen suorittamiseen. Heidän koealueita on pilkottu pienimmiksi jaksoiksi tai koetta on eriytetty siten, että kokeella saadaan arvioiduksi sisältöä, ei kieltä. Mikäli oppilaan kielitaito on puutteellinen, voidaan käyttää myös joustavia arviointimenetelmiä kuten keskustelua kuvien avulla, annetun tiedon järjestelyä ja nimeämistä.

Mmt-oppilaalle tehdään aina lukuvuosittain Maahanmuuttajataustaisen oppilaan oppimishjelma, mutta tarvittaessa tarkempi Tehostetun tuen oppimissuunnitelma Pedagogisen arvion perusteella. Tehostetun tuen oppimissuunnitelma tavoitteineen helpottaa oppilaan arviointia. Mmt-oppilaan arviointi voi olla sanallista koko perusopetuksen ajan lukuun ottamatta päättöarviointia. Ähtärissä numeroarviointiin on siirrytty oppiaineittain oppilaan suomen kielen tasosta riippuen. Numeroarviointi on aluksi annettu niissä aineissa, joissa se on tukenut oppilaan itsetuntoa ja on ollut selkeästi arvioitavissa. Numeroarvioinnilla kuvataan enemmän osaamisen tasoa, sanallisella arvioinnilla voidaan kuvata myös oppilaan henkilökohtaista edistymistä kyseisessä oppilaineessa. Arviointitavasta eri oppiaineissa kirjataan Oppimishjelmaan.

Ulkomaalaiset opettajavaihdot

Japanilaiset opettajat

Ähtärissä oli lukuvuonna 2009-2010 japanilainen opettaja Keiko Inove. Hän työskenteli kouluissa apuopettajana ja toi tutuksi japanilaista kulttuuria. Samalla hän oli tukena kahdelle mmt-oppilaalle opettaen heille omana äidinkielenään japania. Keväällä 2012 Ähtäriin on tulossa uusi opettajaharjoittelija Japanista. Hän työskentelee kevään alaluokkien puolella ja syksyn yhteiskoululla.

Materiaalipankki mmt-oppilaan opetuksen tukena

Kirja- ja pelipankki

Hankevaroilla on koottu Otsonkouluun näytekirjavarasto tieto- ja oppikirjoista mmt-oppilaiden opetuksen tueksi. Samoin on koottu pelivarasto käsittäen erilaisia kieltä tukevia pelejä että yhteistoiminnallisia lautapelejä. Joulukuussa 2011 järjestettiin ensimmäisen kerran ns. *Koko koulu pelaa* -päivät. Pelipäivien tarkoituksena on lisätä oppilaiden yhteistoimintaa ja suvaitsevaisuutta pelaamisen avulla. Tavoitteena on järjestää pelituokioita useasti vuoden aikana. Pelien avulla on helppo tutustua eri-ikäisiin ja erilaisiin oppilaisiin. Kirjat ja pelit ovat koulujen yhteiskäytössä.

Tietokonepankki

Mmt-oppilaiden opetuksen tukena on luokissa kannettavia tietokoneita 3 kpl. Yksi koneista on hankittu hankevaroin. Erityisesti valmistavan opetuksen jälkeen koneilla on helppo tukea opetettavaa asiaa luokassa. Luokissa oppilasohjaaja ohjaa oppilasta koneen käytössä. Koneilla mmt-oppilaat käyttävät erityisesti sähköistä sanakirjaa. Jokaisen mmt-oppilaan oman äidinkielen

sanakirja on helposti käytettävissä. Kuvahauulla selkiytetään käsitteitä, mikäli sanavastaavuutta ei sanastosta löydy. Wikipediasta on käytetty oman äidinkielen versiota tukena erityisesti reaaliaineiden tunneilla. Kirjallisissa tehtävissä oppilailla on mahdollisuus käyttää tekstinkäsittelyohjelmaa, jonka oikolukuohjelma helpottaa suomen kielellä tapahtuvaa kirjallista tuottamista.

Täydennyskoulutus

Hankkeen aikana opettajat ovat osallistuneet koulutukseen yhteensä 25 päivänä. Lähinnä koulutukseen ovat hakeutuneet ne opettajat ja oppilasohjaajat, joilla on juuri kyseillä hetkellä ollut mmt- oppilas luokassaan. Hankkeen koordinaattorina toiminut erityisluokanopettaja Päivi Ahopelto on ohjeistanut ja tukenut opettajia koko hankekauden ajan. Hän on osallistunut usealle koulutuspäivälle ja tuonut tietoa opettajille.

Hankkeen jälkeen Ahopelto jatkaa Otsonkoululla mmt-oppilaiden opetuksen vastuupettajana ja yhteiskoululla vastuupettajana on erityisluokanopettaja Hilka Kutinlahti.

Hankkeen aikana tietoa on jaettu opettajien kokouksissa sekä oppilashuoltotyöryhmän kokouksissa. Mmt-oppilaiden opetuksesta on pidetty yksi koulutuspäivä Ähtärissä ja yksi vesoiltapäivä syksyllä 2010.

Koulutuksista saatua tietoa on jaettu myös entisen Kuusiokuntien alueen yhteisillä erityisopettajien ja kasvatusta- ja perheneuvolaväen tapaamisissa.

Tapahtumat

Hankkeen aikana on tehty yhteistyötä mm. seurakuntien kanssa. Ähtärin seurakunnan ja nuorisotoimen kanssa on järjestetty hankevaroin 5 suvaitsevaisuuspäivää. Suvaitsevaisuuspäivä on ”räätelöity” luokille, joilla on mmt-oppilas tai luokassa on ollut erityistä tarvetta lisätä suvaitsevaisuutta ja erilaisuuden hyväksyntää. Ähtärin seurakunnan diakoni on vieraillut koululla kertoen lasten elämästä Afrikassa. Helluntaiseurakunnan työntekijä on vieraillut koululla pariin kertaan kertoen työstään Japanissa. Erilaisia tapahtumia on järjestetty koulun omana toimintana ja sidosryhmien toimesta. Esim. Unisef-toiminnan tukeminen ja Nälkäpäiväkeräys ovat jo perinteenä sekä aamunavauksissa mmt-oppilaat ovat kertoneet mm. koulunkäynnistä Thaimaassa, Japanissa ja Virossa. Koululla on järjestetty 4H-yhdistyksen toimesta *Maailmaan mahtuu* –esitys, jossa paikkakunnan maahanmuuttajat esiintyivät kertoen kotimaastaan ja esittivät musiikki- ja tanssiesityksiä. Viimeisin tapahtuma oli Sambian Vocalsin esiintyminen Otsonkoululla ja yhteiskoululla.

Romani-yhdistyksen kanssa järjestettiin syksyllä 2011 romaniaiheinen tapahtumapäivä Otsonkoululla.

Oppilaille oli oma tilaisuus koulupäivän aikana ja veso-iltapäivä opettajille. Illalla oli romanimusiikkikonsertti Ähtärihallissa.

LIITE 2

Terveyspalvelut

Kuusiolinna Terveys Oy

Alavuden, Kuortaneen, Soinin, Töysän ja Ähtärin terveysasemien ajanvarausnumero on 06 2525 7612.

Tähän ajanvarausnumeroon ollaan yhteydessä niin kiireellisen kuin kiireettömänkin hoidon tarpeessa.

Ähtärin pääterveysasema, Sairaalantie 4 (käyntiosoite Koulutie 14 C), 63700 Ähtäri. Avoinna

- **Ma – pe klo 8 – 18. Viikonloppuina ja arkipyhinä suljettu.**

Ähtärin äitiys- ja perhesuunnitteluneuvolan ajanvaraus:

- **Ma – pe klo 12 – 13, Puh. 040 519 8725**

Ähtärin lastenneuvolan ajanvaraus:

- **Ma – to klo 12 – 13, Puh. 040 588 1860**

Alavuden pääterveysasema, Salmentie 10, 63300 Alavus.

- **Lääkärin ajanvarauksellinen kiirevastaanotto on auki klo 8.00-22.00. Klo 22.00-8.00.**

Sairaanhoitaja arvioi hoidon tarpeen pääsääntöisesti puhelimitse konsultoiden tarvittaessa lääkäriä.

Päivystys Seinäjoen keskussairaalassa, puh. 116117,

Seinäjoen keskussairaalassa on päivystysvastaanotto ympäri vuorokauden.

Hätänumero 112, hätätilanteissa 24/7

Sosiaalipalvelut

Kuusio kuntien sosiaali- ja terveystyöntekijät, KuusSote

- **Sosiaaliohjaus ja -neuvonta arkisin 9 - 10.30, Puh. 040 485 3637**

Sosiaaliohjaus:

Ähtäri / Sosiaalitoimisto, Käyntiosoite: Koulutie 14 E, 63700 Ähtäri, Postiosoite: Sairaalandie 4, 63700 Ähtäri

- **toimistolle voi tulla ilman ajanvarausta klo 9:00- 15:00 välisenä aikana.**

Perhesosiaalityö:

- **Puhelinaika ma-pe 12-13**
- **sosiaalityöntekijä Puh. 040 664 5228,**
- **vs. sosiaaliohjaaja Puh. 050 359 6202**

Aikuissosiaalityö ja toimeentuloturva:

- **Puhelinaika ma-pe 9-10**
- **sosiaaliohjaaja Puh. 040 198 4189**
- **sosiaaliohjaaja Puh. 040 764 3810**

A photograph of a person's legs from the knees down, wearing light blue denim jeans with the cuffs rolled up and brown suede sneakers with white laces and white soles. The person is walking on a wooden plank path. The background is a soft-focus outdoor scene with trees and sunlight filtering through the leaves.

ETELÄPOHJALAINEN MAAHANMUUTTAJAN KOULUPOLKU

**Alajärvi, Alavus, Evijärvi, Ilmajoki, Isojoki,
Isokyrö, Kauhajoki, Kauhava, Kuortane, Kurikka,
Lappajärvi, Lapua, Seinäjoki, Soini, Teuva,
Vimpeli ja Ähtäri**

SISÄLLYS

1 Johdanto	3
2 Kotoutumisen edistäminen.....	5
2.1 Kotoutumista edistävät toimenpiteet	6
2.2 Ohjaus- ja neuvontapalveluita Etelä-Pohjanmaalla.....	8
3 Kasvatusta ja koulutusta ohjaavat keskeiset periaatteet	9
3.1 Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen	9
3.2 Osallisuus.....	9
3.3 Kielitietoisuus eli kielellisesti vastuullinen pedagogiikka	11
3.4 Positiivinen pedagogiikka	12
4 Maahanmuuttajan koulupolku.....	14
4.1 Varhaiskasvatus ja esiopetus.....	14
4.2 Perusopetus.....	15
4.2.1 Valmistava opetus	15
4.2.2 Maahanmuuttajaoppilas yleisopetuksessa	19
4.2.3 Suomi toisena kielenä (S2) -opetus	20
4.2.4 Oman äidinkielen opetus.....	22
4.3 Opinnot perusopetuksen jälkeen	23
4.3.1 TUVa	23
4.3.2 Maahanmuuttajat ammatillisessa koulutuksessa Etelä-Pohjanmaalla	24
4.4 Aikuisten perusopetus ja omaehtoiset opinnot	25
4.4.1 Oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutus.....	25
4.4.2 Omaehtoiset opinnot, vapaa sivistystyö	26
4.4.3 Yleiset kielitutkinnot	27
5 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki	28
Lähteet.....	30
Lue lisää	31

1 Johdanto

Etelä-Pohjanmaan yhteisenä tavoitteena on integroida maakuntaan muuttavat ulkomaalaiset henkilöt osaksi suomalaista yhteiskuntaa ja eteläpohjalaista elinympäristöä vahvojen positiivisten veto- ja pitovoimatekijöiden avulla. Etelä-Pohjanmaan kansainvälistymisen toimintaohjelmassa 2019¹ korostuvat alueellisen yhteistyön vahvistaminen ja yhteisten toimintamallien luominen. Pienessä maakunnassa, jossa toimijoita on rajallinen määrä, on viisautta hakea yhteiset nimittäjät ja rakentaa niiden varaan.

Eteläpohjalainen maahanmuuttajan koulupolku kuvaa kotoutumisen tukemista ja edistämistä koulupolulla varhaiskasvatuksesta toisen asteen koulutukseen ja aikuisten omaehtoiseen opiskeluun. Asiakirja laadittiin alun perin maahanmuuttajien koulutuksen ja kasvatuksen strategiana vuonna 2017 yhteistyössä laajan maakunnallisen toimijajoukon kanssa. Samalla tavoin työstettiin sen päivitys 2021. Etelä-Pohjanmaalla on myös laadittu yhteinen perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma.

Maahanmuuttajien monipuolisen ja yksilöllisiä tarpeita vastaavan kouluttautumisen mahdollistaminen on eri toimijoiden yhteinen tehtävä.

Keskeisiä käsitteitä

Kotoutuminen²

Maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen.

Kotouttaminen²

Kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla.

Maahanmuuttaja

1. Yleiskäsite, jota käytetään kuvaamaan kaikkia maahan muuttaneita henkilöitä.
2. Suomeen muuttanut henkilö, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti.²

Ulkomaalainen

Henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen.

¹ Elinvoimaa kansainvälisyydestä. Etelä-Pohjanmaan kansainvälistymisen toimintaohjelma, päivitys 2019. Etelä-Pohjanmaan liitto.

² Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 3 §

Eteläpohjalainen maahanmuuttajan koulupolku, työryhmä

Työpanoksensa asiakirjan päivittämiseen on antanut laaja asiantuntijajoukko eri koulutusasteilta:

Haapala Anne-Mari	Seinäjoen kaupunki
Ikola Eija	Seinäjoen kaupunki
Jaskari Jari	Seinäjoen kaupunki
Kaataja Katja	Seinäjoen kaupunki, MONI-info
Kattelus Pia	Etelä-Pohjanmaan liitto
Kaunisto Heli	Etelä-Pohjanmaan korkeakouluyhdistys
Lammasaari Virpi	Seinäjoen koulutuskuntayhtymä Sedu
Lehtimäki Virpi	Seinäjoen koulutuskuntayhtymä Sedu
Männistö Tuomas	Kauhavan kaupunki, Welcome2EP
Nevala Anna-Kaisa	Kauhajoen opisto
Parantainen Tiina	Seinäjoen koulutuskuntayhtymä Sedu
Peltokangas Sari/Ikola Simo	STEP-koulutus, Lapuan kampus
Pensas Johanna	Etelä-Pohjanmaan opisto
Riskumäki Maarit	Seinäjoen kaupunki
Salmela Mauno	Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
Tuohisaari Johanna	Seinäjoen kaupunki
Väli-Torala Päivi	Seinäjoen kansalaisopisto
Ylinen Ilkka	Järviseudun ammatti-instituutti

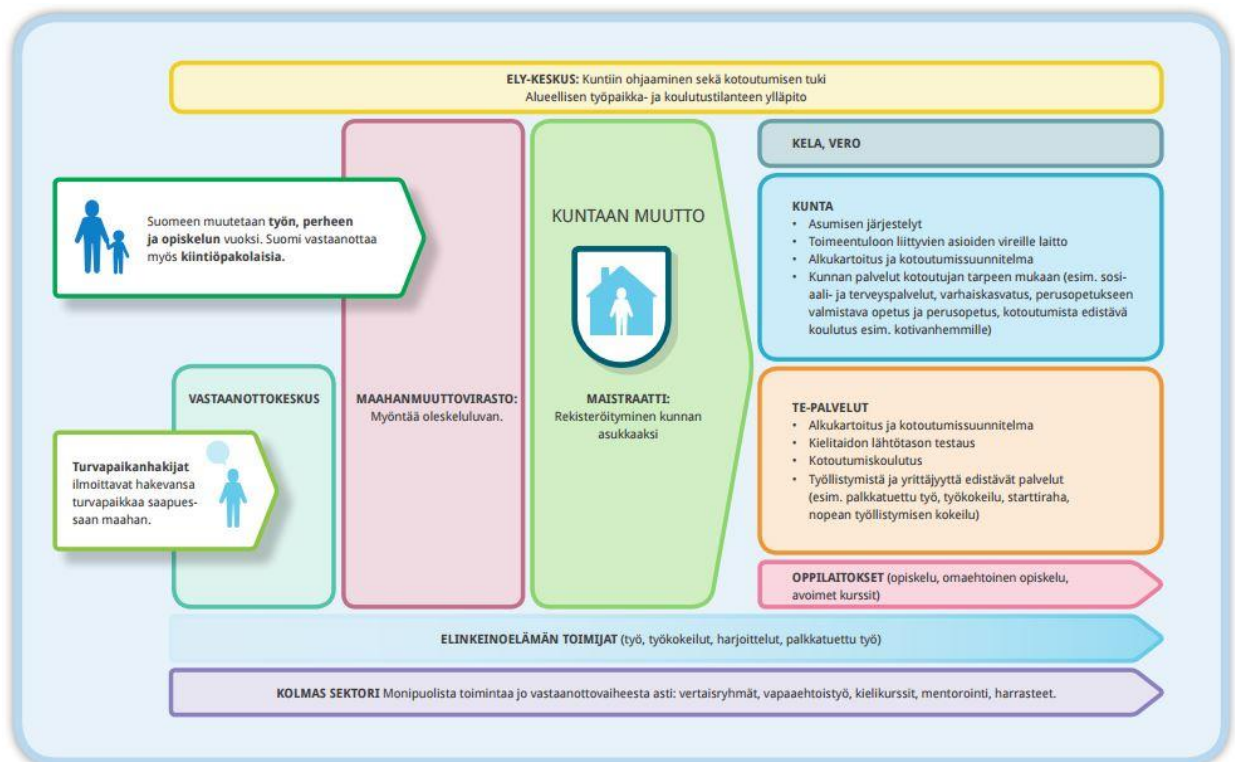
Asiakirjaa tarkistetaan ja tarvittaessa päivitetään vuosittain.

2 Kotoutumisen edistäminen

Kotoutumisen edistäminen on lakisääteinen tehtävä, jonka tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa maahanmuuttajien kotouttamisesta valtakunnallisesti, ELY-keskus ja kunnat taas omilla alueillaan. ELY-keskuksen keskeisenä maahanmuuttajien kotouttamista koskevana tehtävänä on

- toimeenpanna kotouttamislaki ja seurata sen toteutumista alueellisesti
- sovittaa alueelliset kotouttamistoimenpiteet valtakunnallisten linjausten mukaan
- ohjata kuntia kotouttamisohjelmien tekemisessä ja kotouttamisen toimeenpanossa.

Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään ensisijaisesti osana kunnallisia peruspalveluja sekä työ- ja elinkeinohallinnon palveluja.³ Paikallisten viranomaisten on kehitettävä kotouttamista monialaisena yhteistyönä. Yhteistyöhön osallistuvat kunta, TE-toimisto ja poliisi sekä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestävät järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt.

Kotouttamisen suunnittelu eri toimijoiden näkökulmasta⁴

³ Kotouttamispalvelut, Työ- ja elinkeinoministeriö <http://tem.fi/kotouttamispalvelut>

⁴ Pakolaisten vastaanotto – tietopaketti kunnille <https://kotoutuminen.fi>

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma. Kotouttamisohjelma voi sisältää esimerkiksi seuraavaa:

- tiedon siitä, miten ohjelma kytkeytyy kunnan strategiseen suunnitteluun ja seurantaan
- suunnitelman siitä, miten kunnan yleiset palvelut toteutetaan maahanmuuttajille soveltuvina
- suunnitelman erityisesti kotoutumista edistävästä ja tukevista toimenpiteistä
- tiedon kotouttamisen yhteensovittamisesta vastaavasta kunnan viranomaisesta sekä eri toimenpiteistä vastaavista tahoista
- suunnitelman lasten ja nuorten kotoutumisen sekä sosiaalisen vahvistamisen edistämisestä
- suunnitelman työvoiman ulkopuolella olevien ryhmien kotoutumisen edistämisestä ja sosiaalisen edistämisen vahvistamisesta
- suunnitelman hyvien etnisten suhteiden ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistämisestä
- suunnitelman kotouttamisohjelman ajantasaisesta seurannasta

2.1 Kotoutumista edistävät toimenpiteet

Kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä, niihin ohjaamisesta sekä niiden seurannasta vastaavat kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto yhdessä.

Perustieto, ohjaus ja neuvonta

Ohjauksen ja neuvonnan tarve on suuri erityisesti maahantulon alkuvaiheessa riippumatta maahantulon perusteesta. Maahanmuuttajalle annettavassa tuessa ja ohjauksessa tulee huomioida kotoutujan tausta (kotimaa ja sen tilanne, koulutustausta, elämäkokemukset), ikä, omat tavoitteet ja maahanmuuton syyt.

Maahanmuuttajalle annetaan tietoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa. Lisäksi maahanmuuttajalle annetaan tietoa palvelujärjestelmästä ja kotoutumista edistävästä toimenpiteistä.

Alkukartoitus

Maahanmuuttajan kotoutumista ja työllistymistä edistävien toimenpiteiden ja palveluiden tarve arvioidaan alustavasti alkukartoituksessa. Alkukartoituksen käynnistää joko kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto.

Kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia

tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto laatii kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa.

Alaikäisen kotoutumissuunnitelma

Kunta laatii alaikäisen maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelman, jos siihen on alaikäisen yksilöllisistä olosuhteista johtuva tarve. Suunnitelma sovitetaan yhteen perheen kotoutumissuunnitelman ja alaikäiselle laadittavien muiden asiaan liittyvien suunnitelmien kanssa. Alaikäiselle ilman huoltajaa saapuneelle ja oleskeluluvan saaneelle laaditaan aina kotoutumissuunnitelma.

Perheen kotoutumissuunnitelma

Kunta laatii perheen kotoutumissuunnitelman, jos perheen kokonaistilanne sitä edellyttää. Suunnitelman tarvetta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota lapsen tai nuoren kehitystä tukevan ja ohjaavan vanhemmuuden edellytyksiin ja vanhempien tuen ja koulutuksen tarpeisiin.

Kotoutumiskoulutus

Kotoutumiskoulutus on keskeinen toimenpide oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi sekä yhteiskunnallisten, kulttuuristen ja elämänhallintaan liittyvien valmiuksien parantamiseksi. Se toimii myös väylänä muuhun koulutukseen ja avoimille työmarkkinoille.

Kotoutumiskoulutuksena järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä. Siihen voi sisältyä myös aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tutkinnon tunnustamista sekä ammatillista

suunnittelua ja uraohjausta. ELY-keskusten hankkimassa, työvoimakoulutuksena järjestettävässä kotoutumiskoulutuksessa on mahdollista vahvistaa latinalaisten kirjainten osaamista. Muu luku- ja kirjoitustaidottomien koulutus toteutetaan osana vapaan sivistystyön koulutusta.

Kotoutumiskoulutuksen toteuttaminen pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena tukee suuntautumista työmarkkinoille. Kotoutumiskoulutusta voidaan kuitenkin järjestää myös omaehtoisena opiskeluna, mikä puolestaan tarjoaa monipuolisempia vaihtoehtoja opiskelulle ja vastaa maahanmuuttajien koulutustarpeisiin erilaisissa elämäntilanteissa.

2.2 Ohjaus- ja neuvontapalveluita Etelä-Pohjanmaalla

Ohjaus- ja neuvontapalveluita on kunnissa toistaiseksi saatavissa vain hankkeissa. Tavoitteena on vakiinnuttaa palvelut osaksi kuntien normaalia toimintaa.

MONI-infon palvelut: aikuiset, perheet, nuoret

Seinäjoen kaupungin maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalvelu (Immigrant's Advisory and Guidance Service MONI) on maksuton matalan kynnyksen palvelu, jossa toimii hankeaikana maahanmuuttajakoordinaattori ja palveluohjaaja. MONI-info on aloittanut 16.3.2020 ja sen rahoittaja on Keski-Suomen ELY / ESR (75%) ja Seinäjoen kaupunki (25%). Hanke aika päättyy 31.12.2022. Tavoitteena on, että kaupungissa olisi hankkeen päättymisen jälkeen pysyvä MONI-info eli maahanmuuttajia palveleva infopiste. MONI-info palvelee myös esimerkiksi elinkeinoelämää, oppilaitoksia ja muita sidosryhmiä. MONI-infon asiakkuus on vapaaehtoista. MONI-infon kautta on saatavissa ALKU-tapaaminen (ALKU Meeting) alkukartoitus. Seinäjoen kaupungin pakolaispalveluiden asiakkaita ovat lakisääteisen kotoutumisjakson piiriin kuuluvat.

Welcome2EP - South Ostrobothnia welcome office

Welcome2EP -hanke on koko Etelä-Pohjanmaan alueella (ei Seinäjoki) toimiva ohjaus- ja neuvontapalvelu maahan muuttaneille. Asiakkaille tarjotaan tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, asumisesta, työllistymisestä, koulutuksesta ja vapaa-ajan toiminnasta. Lisäksi asiakasta avustetaan erilaisten lomakkeiden ja lupahakemusten täyttämässä. Palvelu on suunnattu kaikille maahan muuttaneille oleskelun tarkoituksesta tai pituudesta riippumatta. Palvelut ovat maksuttomia ja tarvittaessa palvelu toteutetaan tulkattuna. Maahanmuuttajien lisäksi asiakkaita ovat ulkomaista työvoimaa työllistävät yritykset sekä kuntien ja muiden sidosryhmien henkilöstö. Hanketta toteutetaan Työ- ja elinkeinoministeriön erityisavustuksella ja rahoitus vahvistetaan toistaiseksi vuosittain.

3 Kasvatusta ja koulutusta ohjaavat keskeiset periaatteet

“Yksinkertaisimmillaan moninaisuus tarkoittaa ihmisen ominaisuuksien summaa. Olisi tärkeä oivaltaa, että me kaikki olemme moninaisia eikä vain hän, jonka koen itsestäni erilaiseksi.”

Helsingin yliopiston kasvatustieteiden yliopistonlehtori, dosentti Heini Paavola

3.1 Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen⁵

Yhdenvertaisuuslain tarkoitus on turvata yhdenvertainen kohtelu ja estää syrjintä kaikenlaisilla perusteilla. Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän iästään, alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan, vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammaisuudestaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Tasa-arvolain tarkoitus on parantaa naisten ja miesten välistä tasa-arvoa, estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Tasa-arvolaissa syrjintäperusteet ovat sukupuoli, sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu.

Yhdenvertaisuuslaki ja tasa-arvolaki täydentävät toisiaan. Molemmat lait velvoittavat oppilaitoksia laatimaan suunnitelmat, jotka edistävät oppilaitoksissa tehtävää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä. Oppilaitosten on arvioitava yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin niiden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia niin, että oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet on otettu huomioon.

3.2 Osallisuus

Lapsen oikeus osallisuuteen kaikissa häntä koskevissa asioissa on suojattu erittäin vahvasti lainsäädännöllä. Lapsella on oikeus saada tietoa häntä koskevista asioista sekä oikeus lausua niistä omat näkemyksensä. Lasten kohdalla viranomaisilla on erityinen velvoite kohdella heitä tasa-arvoisesti yksilöinä ja antaa heille mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

Osallisuus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Varhaiskasvatuksen inklusiivisessa toimintakulttuurissa edistetään osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. Lasten, henkilöstön ja huoltajien

⁵ <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnittelu-oppilaitoksissa>

aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä arvostetaan. Tämä edellyttää osallisuutta edistävien toimintatapojen sekä rakenteiden tietoista kehittämistä. Lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy osallisuuden kautta.⁶

Osallisuutta vahvistaa lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. Yhdenvertaisuus ei merkitse samanlaisuutta. Toimintakulttuurin kehittämisen kannalta on tärkeää, että yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevista asenteista keskustellaan työyhteisössä. Lisäksi tulee pohtia, miten esimerkiksi kieleen, etnisyyteen, katsomukseen, vammaisuuteen, sukupuoleen ja sen moninaisuuteen liittyvät asenteet näkyvät puheissa, eleissä, teoissa ja toimintatavoissa.⁶

Esiopetuksessa⁷ lasten kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet nähdään yhteisön moninaisuutta laajentavana. Kieli- ja kulttuuritietoisessa esiopetuksessa kielet, kulttuurit ja katsomukset nivoutuvat osaksi esiopetuksen kokonaisuutta.

Lapsen sitoutuminen toimintaan vahvistuu, kun hän saa itse vaikuttaa ja hänen näkemyksiään huomioidaan. Mitä osallisuus tarkoittaa arjen toiminnoissa, kuten leikeissä, ulkoilussa, ruokailussa ja siirtymätilanteissa?

Osallisuus perusopetuksessa⁸

Perusopetuksessa koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista. Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

⁶ Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018

⁷ Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

⁸ Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

3.3 Kielitietoisuus eli kielellisesti vastuullinen pedagogiikka

Oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen on perusoikeus. Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa⁶ tiedostetaan, että kielet ovat läsnä jatkuvasti ja kaikkialla. Henkilöstö ymmärtää kielen keskeisen merkityksen lasten kehityksessä ja oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan kuulumisessa. Monikielisyyden näkyväksi tekeminen tukee lasten kehitystä kulttuurisesti moninaisessa maailmassa. Aikuiset ovat lapsille kielellisiä malleja ja kiinnittävät huomiota omaan kielenkäyttöön. Lapsia rohkaistaan käyttämään kieltä monipuolisesti ja heille annetaan aikaa ja mahdollisuuksia vaihteleviin kielenkäytön tilanteisiin.

Kielen oppimisen kannalta on tärkeää tiedostaa, että saman ikäiset lapset voivat olla eri vaiheissa kielen kehityksen eri osa-alueilla. Kielelliset identiteetit kehittyvät, kun lapsia ohjataan ja tuetaan kielellisten taitojen ja valmiuksien keskeisillä osa-alueilla.⁶

Kuvio 1. Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa (VASU 2018, 41).

Esiopetuksen tavoitteena on edistää lasten kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä vahvistaa heidän kiinnostustaan kieliin ja kulttuureihin. Lasten kielellisen tietoisuuden kehittymistä edistetään kielellä leikkien, loruillen sekä tutustuen monipuolisesti puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Lasten kehittyvää luku- ja kirjoitustaitoa tuetaan leikkien ja toiminnallisten harjoitusten avulla. Opetus ja oppimisympäristöt suunnitellaan niin, että niissä on lapsille runsaasti mahdollisuuksia havainnoida, tutkia ja kokeilla puhuttua ja kirjoitettua kieltä sekä laajentaa sanavarastoaan. Opetuskielen lisäksi esiopetuksessa havainnoidaan muita kieliä. On tärkeää, että lapset, joiden äidinkieli on muu kuin esiopetuksen kieli, saavat vahvan tuen opetuskielen taidon kehittymiselle ja samalla kokemuksen, että heidän kotona puhumansa kieli on tärkeä ja arvokas.⁷

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieltä arvostetaan. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.⁸

Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja

ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.⁸

Kielitietoisen opettajan huoneentaulu⁹

1. Puhu selkeästi.
2. Jäsentele puhettasi painottaen ja tauottaen.
3. Käytä ilmeitä ja eleitä sekä hyödynnä tilaa ja ympäristöä.
4. Havainnollista käsitteitä.
5. Anna oppilaan puhua rauhassa virheitä korjaamatta.
6. Hyödynnä toiminnallista oppimista.
7. Huolehdi siitä, että oppilaiden välille syntyy vuorovaikutusta.
8. Varmista eri tavoin, että oppilas on ymmärtänyt ohjeet ja opittavan asian.
9. Laita oppilaat käyttämään opittavaa käsitettä/asiaa monessa eri kontekstissa.
10. Anna oppijoille aikaa ja positiivista palautetta.

3.4 Positiivinen pedagogiikka¹⁰

Turvallisuus ja myönteiset tunteet rakentavat antoisaa pohjaa oppimiselle. Luottamus ja ilo vahvistavat ja rohkaisevat uuden etsimiseen ja myös riskien ottamiseen. Oppimisen ja motivoitumisen kannalta ilo, myönteiset tunteet ja luovuus vahvistavat toisiaan. Tunteet kaikessa kirjossaan kuuluvat elämään ja niiden huomioiminen oppimisen ja koulunkäynnin voimavaroina tiedostetaan koulumaailmassa entistä vahvemmin. Tunnetaitoja voidaan oppia ja kehittää, opettaa ja tiedostaa ja ne ovat keskeisimpiä hyvinvointiin liittyviä taitojamme.

Myönteiset tunteet lisäävät hyvinvointia tässä hetkessä. Ne tuovat elämään iloa ja merkityksellisyyttä. Myönteiset tunteet avartavat ajattelua, älyllistä prosessointia, sosiaalista ja kehollista kapasiteettiamme ja voimavarojamme. Tutkimusten valossa on nähtävissä, että myönteiset tunteet vahvistavat mm. oppimista, ongelmanratkaisukykyä, luovuutta, myönteisiä sosiaalisia suhteita, elämäntyytyväisyyttä ja vahvistavat fyysistä terveyttä.

Positiivisessa pedagogiikassa huomio on lasten ja nuorten myönteisissä kokemuksissa ja

⁹ Maahanmuuttajaoppilas esi- ja perusopetuksessa Seinäjoella 2017

¹⁰ <https://www.valteri.fi/artikkelit/hyvinvointitaidoista-tukea-oppimiseen-ja-koulunkayntiin-koulusta-kantavin-siivin-elamaan/>

vahvuuksissa. Tutkimusten mukaan ihmiset, jotka tunnistavat omat vahvuutensa ja osaavat valjastaa ne elämänsä voimatyökaluiksi, saavuttavat elämässään myönteisiä asioita ja hyvinvointia.

Positiivisen pedagogiikan kautta pyritään löytämään arkeen soveltuvia pedagogisia toimintatapoja ja keinoja oppimisen ilon, motivaation, myönteisen minäkuvan ja hyvinvointitaitojen vahvistamiseen.

4 Maahanmuuttajan koulupolku

Maahanmuuttajaoppilaalla tai -lapsella tarkoitetaan sekä Suomeen muuttaneita että Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria. Maahanmuuttajaoppilaat ovat useimmiten tulleet Suomeen pakolaisina, vanhempien työperäisen maahanmuuton tai adoption kautta. Suomessa vakinaisesti asuvat lapset, myös ulkomaan kansalaiset, ovat oppivelvollisia.⁹

4.1 Varhaiskasvatus ja esiopetus¹¹

Alle kouluikäisillä maahanmuuttajalapsilla on mahdollisuus muiden lasten tavoin osallistua varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Varhaiskasvatukseen osallistuminen tukee eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten mahdollisuutta oppia suomen kieltä toisten lasten ja kasvattajien kanssa tavallisessa lapsiryhmässä. Samalla tuetaan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja ja kontakteja lapsiryhmässä.

Varhaiskasvatuksessa tuetaan monipuolisesti ja yksilöllisesti eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten kielitaidon kehittymistä sekä vahvistetaan kulttuuri-identiteettiä ja itsetuntoa. Lapsi osallistuu varhaiskasvatukseen omassa päiväkodissaan ja oppii suomen kieltä päiväkodin arjessa omien tavoitteidensa mukaan. Tukena käytetään kuvia, tukiviittomia ja leikkiä.

Varhaiskasvatuksessa järjestetään suomi toisena kielenä -opetusta esimerkiksi Aamu-, KILI-, Timo-hiiri-, Roihusten arjessa- ja Halinalle-ohjelmien avulla. Koko lapsiryhmä tutustuu lapsen perheen kulttuuriin ja tapoihin, kasvatushenkilöstön yhdessä huoltajien kanssa suunnittelemalla ja toteuttamalla tavalla. Mikäli tämä on lapsen iän puolesta mahdollista, voi leikinomainen ja paljon vapaata sosiaalista kanssakäymistä sisältävä esikoulu olla maahanmuuttajalapselle hyödyllisempi kuin luokkamuotoinen valmistava opetus. Lapsen sijoittuminen valmistavaan opetukseen tai esiopetukseen on arvioitava tapauskohtaisesti.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja tulee mukaan lapsen tukiverkoston silloin, kun lapsen asioissa tarvitaan erityispedagogiikan asiantuntijuutta. Tarve voi liittyä kielitaidon kehityksen ongelmiin, mutta myös muihin lapsen kasvun ja oppimisen haasteisiin (motoriikka, hahmottaminen, tarkkaavaisuus, tunnesäätely, traumatausta jne.).

Siirtyminen varhaiskasvatuksesta esiopetukseen

Varhaiskasvatuksessa maahanmuuttajalapselle laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä huoltajien kanssa, kuten jokaiselle lapselle. Tarvittaessa käytetään tulkkipalveluja. Suunnitelmassa on hyvä näkyä myös maahanmuuttajalapsen suomen kielen oppimisen tavoitteet sekä toteuttaminen ja niiden arviointi. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma siirtyy

¹¹ Meirän vasu. Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma

lapsen mukana varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Siirtymävaiheessa voidaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman arviointipalaveriin kutsua yhdessä huoltajien kanssa tuleva esiopetuksen opettaja.

Lapsen kielitaidon arvioinnissa voi käyttää tukena esimerkiksi seuraavia materiaaleja:

- Roihusten arki (2017). Toiminnallinen kielen kehityksen ja kommunikoinnin arviointi- ja kuntoutuspaketti. Kipinäkeskus.
- Korpilahti & Eilomaa (1998). Kettu-testi – puheen ja kielentaitojen arviointimenetelmä. LacoCare Oy. Materiaaliin kuuluvat esinekuvat, lelupussin tavarat ja Kettu-kuvat kerrontaan. Materiaalia käytetään varhaiskasvatuksessa osaltaan kartoittamassa lapsen suomen kielen hallintaa, ei testinä.
- KieliPeda-työväline. Työvälineen avulla opettaja voi arvioida ja kehittää varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä kielitietoisuuden näkökulmasta, tarkastella monikielisen lapsen kielimaailmaa yhteistyössä huoltajien kanssa ja seurata monikielisen lapsen suomen kielen taitojen edistymistä.

Siirtyminen esiopetuksesta valmistavaan opetukseen tai yleisopetukseen

Maahanmuuttajaoppilaan siirtyessä esiopetuksesta valmistavaan opetukseen tai yleisopetukseen tiedonsiirtoon osallistuvat yhteisissä tapaamisissa vanhemmat, esiopettaja, valmistavan opetuksen opettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja erityisopettaja. Esiopetuksessa tehdyt oppimissuunnitelmat ja muut pedagogiset asiakirjat siirretään vastaanottavan koulun rehtorille. Yhteistyötä on hyvä tehdä valmistavan opetuksen opettajan kanssa esiopetusvuoden aikana, jo syksystä alkaen, oppilaan suomen kielen taidon arvioimiseksi. Tarvittaessa myös kulttuuritietouden siirtoon on kiinnitettävä huomiota koulupolun kaikissa nivelvaiheissa.⁹

4.2 Perusopetus

4.2.1 Valmistava opetus⁹

Kouluikäisinä saapuneille oppilaille annetaan yleensä perusopetukseen valmistavaa opetusta. Tapauskohteisesti lapselle voidaan antaa esiopetusta tai varhaiskasvatusta. Silloin, kun oppilas vastaa iältään korkeintaan 1. luokan oppilasta, on esikouluryhmään sijoittaminen valmistavan luokan sijaan joskus toimiva ratkaisu, koska esikouluryhmässä oppilas on ikätasoisessaan seurassa ja oppii kieltä tehokkaasti leikin ja käytännön toiminnan kautta. Vastaavasti valmistavassa opetuksessa on paljon eri-ikäisiä ja -tasoisia oppilaita, erityisesti silloin, kun valmistava opetus on luokkamuotoista. Opettajalle huomion ja käytettävissä olevien aika- ja materiaaliressurssien jakaminen voi olla tällaisessa hyvin heterogeenisessä ryhmässä vaikeaa.

Oppilaat ovat tavallisesti valmistavassa opetuksessa vuoden ajan. Valmistavan opetuksen tavoitteena on edistää oppilaan kotoutumista sekä antaa tarvittavat valmiudet

perusopetukseen siirtymistä varten. Kun oppilas on saavuttanut riittävät kouluvalmiudet, siirtyy hän perusopetukseen.

Koulun opetusjärjestelyissä otetaan huomioon, että valmistavan opetuksen ei tarvitse välttämättä olla luokkamuotoista eli sellaista opetusta, jossa kaikki valmistavan opetuksen oppilaat on koottu mahdollisista ikä- ja tasoeroista huolimatta yhteen ryhmään opiskelemaan. Valmistava opetus voidaan saada toimimaan myös pienemmissä yksiköissä, ja sitä voidaan järjestää myös yksittäisille oppilaille. Tällainen yksilöllisesti räätälöity valmistava opetus voidaan toteuttaa esimerkiksi vahvasti integroituna niiden oppiaineiden opetusryhmiin, joissa oppilaan katsotaan selviytyvän puutteellisesta kielitaidostaan huolimatta. Tällaisia oppiaineita voivat olla esimerkiksi taito- ja taideaineet. Joskus integrointi saattaa onnistua melko varhain myös muissa oppiaineissa, esimerkiksi matematiikassa. Opetusjärjestelyt suunnitellaan yhteistyössä, ja opetusta eriytetään oppilaiden ikä- ja kehitysvaiheet huomioiden. Integrointi kannattaa toteuttaa alusta alkaen siihen opetusryhmään, jossa oppilas tulee opiskelemaan myös tulevaisuudessa siirtyessään yleisopetuksen oppilaaksi (esim. vuotta nuorempien opetusryhmä).

Valmistavan opetuksen sisältöön ei ole olemassa valtakunnallisesti määriteltyä oppimäärää, koska jokaisen oppilaan kielitaito, valmiudet ja tarpeet ovat yksilölliset. Pääpaino opiskelussa on kielen ja koulunkäyntivalmiuksien oppimisessa. Ohjeet oppilaan henkilökohtaisten tavoitteiden asettamiseen, henkilökohtaisen opinto-ohjelman laatimiseen ja oppimisen arviointiin löytyvät valtakunnallisesta ja maakunnallisesta valmistavan opetuksen opetussuunnitelmasta.

Opetuksen järjestäjän on hyvä huomioida, että valmistavan opetuksen aikana oppilaan viikkotuntimäärän ei etenkään vanhemmilla oppilailla tarvitse olla aivan yhtä korkea kuin yleisopetuksen oppilailla, vaan ratkaiseva tekijä on annetun opetuksen kokonaistuntimäärä. Tämä on hyvä asia, sillä täyspäiväinen kielen oppiminen ja vieraalla kielellä opiskelu on kuormittavaa. 6–10-vuotiaille valmistavaa opetusta annetaan yhteensä vähintään 900 tuntia ja sitä vanhemmille vähintään 1000 tuntia. Tämän tuntimäärän voi jakaa vuoden mittaiselle ajanjaksolle, jonka suurin osa oppilaista opiskelee valmistavassa opetuksessa. Oppilas voi myös siirtyä kokonaan yleisopetuksen oppilaaksi jo ennen tämän tuntimäärän täyttymistä, jos hänen kielitaitonsa sen sallii. Useimmiten jonkinlainen vaiheittainen integroitiratkaisu on kuitenkin parempi.

Siirrettäessä valmistavan opetuksen oppilasta kokonaan tai vaiheittain yleisopetuksen ryhmään on tärkeää huomioida psyykkinen kypsyys. Oppimiselle on annettava aikaa, ja opintojen joustavaa etenemistä on tuettava taitojen karttuessa. Integraatioon tulevan yleisopetuksen luokan/ryhmän kanssa kannattaa kuitenkin ryhtyä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, koska valtakielisessä kieliympäristössä kielitaito kehittyy nopeimmin. Jotta oppilas kokisi olonsa turvalliseksi uudessa opetusryhmässä, on myös hyvä antaa aikaa joustavaan siirtymiseen. Ryhmiin sijoittamisessa kannattaa huomioida siis muutkin tekijät kuin kielitaito. Prosessissa vuorovaikutus on ensisijaisen tärkeää.

Valmistavan opetuksen haasteita ovat mm. oppilaiden eri-ikäisyys, kansalaisuuksien ja uskontojen moninaisuus sekä opintojen etenemisen eritahtisuus. Myös tuen tarpeen eri muodot vaikuttavat valmistavan opetuksen järjestämiseen. Opetuksessa ja oppimisen edistymisessä onkin tärkeää ottaa huomioon oppilaan oppimiskyky ja persoonallisuus, minkä vuoksi myös oppilaan opinto-ohjelma valmistavan opetuksen ajalle laaditaan juuri näistä lähtökohdista käsin.

VALMISTAVAN OPETUKSEN ALKAESSA

- oppilaan osaamisen kartoitus
- oppilaan taustojen selvittäminen, vanhempaintapaaminen (tulkki)
- henkilökohtaisen opinto-ohjelman laatiminen
- tulevien integraatiomahdollisuuksien kartoittaminen
- varhaiskasvatuksen kanssa tehtävä yhteistyö
- oman äidinkielen opetuksen mahdollisuuden kartoittaminen

Esimerkki: Valmistavan opetuksen kotipesätoimintamalli Seinäjoella

Seinäjoen kaupungissa valmistavaa opetusta tarjotaan keskitetysti valituissa ala- ja yläkouluissa, jolloin oppilas ei aina aloita opiskelua lähikoulussaan. Maahanmuuttajaoppilaat opiskelevat valmistavan opetuksen oppilaina, mutta vahvasti integroituina yleisopetuksen luokkiin.

Maahanmuuttajataustaiset oppilaat hakeutuvat valmistavassa opetuksessa herkästi omiin kieliryhmiinsä, jolloin vuorovaikutus suomenkielisten oppilaiden kanssa jää melko vähäiseksi. Kokeiluna alkaneen kotipesäopetuksen myötä oppilaat on saatu toimimaan vahvemmin suomen kieltä kuullen ja käyttäen.

Maahanmuuttajaoppilaat ovat suomen kielen osaamisen suhteen eri vaiheissa, ja heidän tarvitsemastaan yksilöllisestä tuesta vastaavat valmistavan opetuksen opettajat, jotka toimivat yhteistyössä oppilaiden luokan-/aineenopettajien kanssa. Toimintamalli vaatii myös luokanopettajilta ja aineenopettajilta entistä kielitietoisempaa suhtautumista omaan opetukseensa, sillä erityisesti alakoulussa juuri luokanopettaja vastaa käytännössä oppilaan jokapäiväisestä arjesta koulussa. Luokanopettajat ja aineenopettajat toimivat myös omasta tehtävästään käsin suomen kielen opettajina, minkä vuoksi on tärkeää, että he kiinnittävät opetuksessaan huomiota muun muassa kielenkäytön havainnollisuuteen ja ohjeistusten selkeyteen.

Oppilas saa valmistavan opetuksen jälkeen S2-opetusta (valmistavan opetuksen jo suorittaneen, kielellisesti edistyneemmän maahanmuuttajaoppilaan status) yksilöllisesti edistymisensä mukaan.

Jotkut maahanmuuttajaoppilaat ja näiden perheet saavat taustastaan riippuen tukea myös pakolaiskuraattorilta ja kotouttamisohjaajalta.

Siirtyminen valmistavasta opetuksesta yleisopetukseen

Valmistavasta opetuksesta yleisopetukseen siirtyminen on usein vaiheittaista ja voi ajoittua mihin tahansa kohtaan lukuvuotta. Siirtymiseen vaikuttavat kielitaidon lisäksi mm. sosiaaliset, psyykkiset ja emotionaaliset tekijät. Oppilas siirretään yleensä joko saman ikäluokan tai vuotta nuorempien opetusryhmään. Tavoitteena on, että oppilas pystyy opiskelemaan täysipainoisesti kaikkia perusopetuksen oppiaineita ja että hänen on mahdollista jatkaa opintojaan perusopetuksen jälkeen.⁹

YLEISOPETUKSEEN SIIRTOA VALMISTELTAESSA

- yhteydenotto lähikouluun siirtyvien oppilaiden tuleviin opettajiin ja rehtoriin
- palaveri valmistavan opetuksen opettajan, luokanopettajan/-ohjaajan ja erityisopettajan kanssa (palaveriin voi osallistua myös muita oppilashuoltoryhmän jäseniä tai aineenopettajia sekä rehtori; tapauskohtaisesti myös huoltajat)
- oppilaan tutustuminen lähikouluun mahdollisuuksien mukaan valmistavan luokan opettajan kanssa
- mahdollinen harjoittelujakso lähikoululla ja sen seuranta
- tarvittavien tukitoimien kartoitus (sekä lähettävän että vastaanottavan koulun oppilashuoltoryhmät) ja pedagogisten asiakirjojen siirtäminen

YLEISOPETUKSEEN SIIRRYTTÄESSÄ

- siirtopalaveri, vanhemmat + tulkki, molempien koulujen/päiväkodin edustajat
- maahanmuuttajaoppilaan oman oppimissuunnitelman laatiminen
- oman äidinkielen opetusmahdollisuuden kartoittaminen ja ryhmään ilmoittaminen
- toiselta paikkakunnalta muuttavalle yleisopetukseen siirtyvälle oppilaalle mahdollisuuksien mukaan jonkinlainen kielitesti sopivan luokka-asteen selvittämiseksi, etenkin jos hänen mukanaan ei ole saatu riittäviä taustatietoja

Kun oppilaat siirtyvät valmistavasta opetuksesta yleisopetukseen, saman ikäistenkin oppilaiden välillä voi olla kielitaidon tason suhteen huomattavia eroja. Siksi on tärkeää, että opettajat tiedostavat oman roolinsa oppilaan kielitaidon kehittäjinä ja että heille on tarjolla koulutusta ja materiaalia opetuksensa tueksi. Tässä maakunnallinen yhteistyö on mahdollisuus. Selkeää ohjeistettua oppimisen polkua tai vuosiluokkaista materiaalipakettia opettajien käyttöön ei kuitenkaan voida tehdä, koska oppilaiden tilanteet ovat yksilöllisiä. Oppimisen tuen keinot (tehostettu/erityinen tuki) ovat erityisen tärkeässä asemassa, ja siksi myös erityisopettajilla on hyvä olla tietoa maahanmuuttajaoppilaiden opettamisesta.

Usein pohditaan kielitaidon testaamistarpeita maahanmuuttajaoppilaan opintojen eri vaiheissa ja erityisesti siirryttäessä koulusta toiseen tai opetusmuodosta toiseen. Mitään jokaiseen tilanteeseen sopivaa yleispätevää testistöä, joka antaisi aina luotettavan kuvan oppilaan todellisista taidoista, ei ole toistaiseksi luotu, ja eri kouluasteille sopivat testimateriaalit ovat hyvin erilaisia. Nyrkkisääntönä on hyvä muistaa, että oppilasta eniten opettaneet opettajat osaavat usein parhaiten kuvailla oppilaan kielitaitoa kielen eri osa-

alueilla. On ehdottoman tärkeää, että tälle tiedonsiirrolle varataan aikaa.

On myös hyvä miettiä, milloin laajamittainen testaaminen on oikeasti tarpeen. Nivelvaiheessa testaaminen on tarpeellista esimerkiksi silloin, jos valmistavan opetuksen opettaja, rehtori ja luokanopettaja eivät pääse yhteisymmärrykseen siitä, mille luokka-asteelle valmistavasta opetuksesta siirtyvä oppilas sijoitetaan. Joskus esikouluikäisen kohdalla voi olla myös epäselvyyttä siitä, pitäisikö oppilaan jatkaa valmistavaan opetukseen vai 1. luokalle yleisopetukseen.

Jos siirtyvien oppilaiden luokka-asteen valinnassa noudatetaan peruseriaa sijoittaa oppilas ikäistensä luokalle tai vuotta alemmalle, ei kaikkia siirtyviä oppilaita ole tarvetta systemaattisesti testata ennen siirtoa. Tällöin riittää, että S2-opettaja testaa yleisopetukseen siirtyneiden oppilaiden kielitaitoa S2-tuntien puitteissa haluamallaan tavalla oman opetuksensa tueksi. Testaamisesta voidaan myös sopia yhteistyössä luokanopettajan kanssa, koska hänkin voi hyötyä S2-opettajan tiedoista. Parhaat tiedot siirtymisvaiheessa saa kuitenkin valmistavan opetuksen opettajalta, koska nopeasti toteutetulla testillä ei voida saavuttaa samaa tietämystä kuin yleensä vuoden kestäväällä vuorovaikutussuhteella valmistavassa opetuksessa.

4.2.2 Maahanmuuttajaoppilas yleisopetuksessa

Maahanmuuttajaoppilaalle suomen kieli on sekä oppimisen kohde että sen väline koko kouluajan. On otettava huomioon, että valmistavasta opetuksesta yleisopetukseen siirtyvä oppilas ei luonnollisestikaan useimmissa tilanteissa kykene ikäistensä, äidinkielisten oppilaiden tasoiseen kielen tuottamiseen ja ymmärtämiseen. Vuodessa opitulla kielitaidolla on rajansa.

Yleisopetuksessa maahanmuuttajaoppilas opiskelee opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Vaikka oppimäärää ei voida perusteetta muuttaa, voidaan maahanmuuttajaoppilaan opiskelua kuitenkin monin tavoin helpottaa. Maahanmuuttajaoppilaan opetuksessa kannattaa muistaa seuraavat periaatteet:

- Oppitunnin rutiinit edesauttavat oppimista. Oppitunnin rakenteen voi esimerkiksi esittää oppilaille taululle kirjoitettuna.
- Ota huomioon oppilaan istumapaikka luokassa.
- Puhu normaalilla puhenopeudella ja käytä puhekieltä – se on kieli, jonka kanssa oppilas on muutenkin tekemisissä.
- Opetta oppilaat kysymään. Oppilas saattaa vain nyökytellä ja hymyillä, vaikka ei olisikaan ymmärtänyt opetettavaa asiaa.
- Havainnollista, esitä sama asia useammalla tavalla.
- Jäsentele, osoita selkeästi keskeiset kohdat. Varmista ydintietojen ja -taitojen oppiminen.
- Ohjaa oppilasta riittävän konkreettisesti. Jos oppilas ei selviydy tehtävästä itsenäisesti,

hän tarvitsee vuorovaikutuksellista tukea, joka suuntaa oppijan huomion olennaisiin asioihin.

- Kertaa ja toista riittävän usein ja paljon. Varsinkin keskeisiä käsitteitä ja sanastoa kannattaa toistaa useita kertoja.
- Aktivoi oppilaiden kielenkäyttöä.
- Ohjaa oppilaita keräämään listoja uusista sanoista ja käsitteistä. Esimerkiksi oppimispäiväkirjaan oppilas voi kerätä käsitellystä oppikirjan kappaleesta tai vihkostaan tietyt avainsanat, tehdä sisällysluettelon pohjalta käsitekartan tai kirjoittaa keskeisistä asioista muutaman virkkeen, jotka hän kuvittaa.
- Käytä tarvittaessa "selityslistaa" uusista vaikeista sanoista ja käsitteistä.
- Pohdi, minkälainen oppikirja on oppilaan kannalta tarkoituksenmukainen.
- Käytä eriyttävää oheismateriaalia.
- Täsmällinen ja siisti vihkotyöskentely tukee oppimista.
- Anna paljon malleja oikeista ja hyvistä suorituksista.
- Pyydä mahdollisuuksien mukaan avuksi oppilaan omakielistä opettajaa.
- Muista kannustaa ja kehua oppilasta.
- Työrauha luokassa edistää oppimista.
- Selvitä, miten oppilas osaa puhua, lukea ja kirjoittaa omalla äidinkielellään (tulkkipalvelut).

Jos maahanmuuttajaoppilas on vapautettu jonkin oppiaineen opiskelusta, hän voi näiden tuntien aikana saada lisäopetusta, joka tukee ja kehittää hänen opiskeluaan ja oppimistaan kaikissa oppiaineissa. Lisäopetuksella voidaan tukea muiden oppiaineiden kuin suomen oppimista nivelluokkaa väliaikaisemmalla järjestelyllä. Rahoitus haetaan takautuvasti, ja lisätietoja hakemisesta saa mm. Opetushallituksen tiedotteesta, jolla ilmoitetaan kunnille vuosittain tukiopetukseen, suomi toisena kielenä -opetukseen ja oppilaan oman äidinkielen opetukseen tarkoitettua resurssista.

Jos lisäopetusta ei ole mahdollista antaa, tulee huolehtia siitä, että vapautetut oppitunnit ovat reunatunteja. Perusopetuksen oppilaalla ei voi olla hyppytunteja.

Perusopetuksen loppuvaiheessa tulee kiinnittää erityistä huomiota maahanmuuttajaoppilaan ammatinvalinnanohjaukseen. Kotouttamisprosessissa yhä mukana oleville oppilaille ammatinvalintapsykologi tekee prosessin tueksi TE-toimiston alkukartoituksen. Jatko-opintoja suunnitellaan yhteistyössä vanhempien, oppilaan-/opinto-ohjaajan ja TE-toimiston maahanmuuttovastaavan ja/tai ammatinvalintapsykologin kanssa.⁹

4.2.3 Suomi toisena kielenä (S2) -opetus

Perusopetuksen maahanmuuttajaoppilaalle suomi on sekä oppimisen kohde että sen väline koko kouluajan. Koska oppilas opiskelee kaikkia perusopetuksen oppiaineita suomeksi, on suomen kielen opiskeluun panostettava. Niiden maahanmuuttajaoppilaiden, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä on suomi toisena

kielenä ja kirjallisuus (S2).

Jos kouluun tulee oppilas, joka on oikeutettu S2-oppimäärään, tulee rehtorin ilmoittaa siitä tätä opettavalle opettajalle. Oppilaan kielitaidon arviointiin osallistuu luokanopettaja/äidinkielenopettaja yhdessä mahdollisen S2-opettajan kanssa. Lähtökohtana kuitenkin on, että maahanmuuttajaoppilas osallistuu S2-opetukseen.

Usein koulussa herää kysymys, tarvitseeko maahanmuuttajataustaisen oppilaan opiskella S2-oppimäärää silloin, jos hän pärjää ikäistensä tasoisesti äidinkielen tunneilla. Jos oppilaalla on kaikilla kielitaidon osa-alueilla edellytykset opiskella äidinkieli ja kirjallisuus oppimäärän mukaan, voidaan oppilaan oppimäärä muuttaa. Kääntäen oppilaalla on oikeus S2-oppimäärään, mikäli edellytyksiä äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärään ei kaikilla kielen osa-alueilla vielä ole. Oppimäärän muutosta ei kuitenkaan tule tehdä hätiköidysti tai liian nopeasti, koska päätöksen oppimäärästä tulisi olla pitkän tähtäimen päätös. Joskus kielitauastaan liittyvät oppimisen ongelmat tulevat esiin vasta vanhemmalla iällä. Tällöin on oppilaan oikeus ja etu jatko-opintoja ajatellen, että hänet on arvioitu S2-oppimäärään mukaan (S2-status). Oppilaan opiskelema oppimäärä merkitään todistukseen.

S2-oppimäärää opiskellaan suomen kielen ja kirjallisuuden tunneilla (S1). Luokanopettaja/äidinkielenopettaja opettaa siis samanaikaisesti kahta äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärää. Jos koulussa/kunnassa on S2-opettaja, voi hän opettaa oppilasta osa-aikaisesti tai kokoaikaisesti erillisessä S2-ryhmässä tai samanaikaisopettajana äidinkielen tunnilla. Jos erillinen S2-opetusryhmä voidaan toteuttaa, opetuksen järjestämisen lähtökohtana on se, että maahanmuuttajaoppilas opiskelee erillisessä S2-ryhmässä.

S2-oppilaan lukujärjestystä laadittaessa on otettava huomioon, että mikäli maahanmuuttajaoppilas joutuu olemaan S2-opetuksen vuoksi poissa oman luokkansa äidinkielen opetuksesta, on luokanopettajan ja S2-opettajan yhdessä huolehdittava siitä, että oppilas saa opetusta kaikista tärkeistä oppimäärän mukaisista asioista. Jos oppilas joutuu lukujärjestysteknisistä syistä olemaan S2-oppituntien ajan poissa muilta kuin äidinkielen tunneilta, on luokan- tai aineenopettajan vastuulla huolehtia siitä, että oppilas opiskelee kyseisen aineen oppimäärän oleelliset sisällöt.

Maahanmuuttajataustainen oppilas voi opiskella äidinkieli ja kirjallisuus -opetusryhmän mukana, jos erillistä S2-ryhmää ei ole saatavilla tai ratkaisu todetaan yhteistyössä vanhempien kanssa oppilaalle hyödyllisemmäksi ja mielekkäämmäksi. Tämä ei siis kuitenkaan automaattisesti tarkoita suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskelua. Maahanmuuttajataustaisen oppilaan opiskelua ja kielitaidon kehitystä on hyvä seurata suomen kieli ja kirjallisuus -ryhmässä mutta S2-statuksella mielellään useampi vuosi, ennen kuin aletaan keskustella oppimäärän muuttamisesta.

Virallisen päätöksen oppimäärää koskevista valinnoista tekee aina huoltaja. Tämä on muistettava silloinkin, kun huoltajan näkemys oppilaan oppimäärästä eroaa opettajien näkemyksestä. Jos huoltaja haluaa, että huollettavan oppimäärä vaihdetaan S2-oppimäärästä

äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääräksi, hänen on tehtävä asiasta koululle kirjallinen pyyntö. Tällöin oppilaan koulun rehtori tekee asiasta hallinnollisen päätöksen. Koulun puolelta S2-statuksen purkamista ei pidä ehdottaa kevein perustein. Oppilaan ei välttämättä kannata luopua S2-statuksesta, koska se voidaan tarvittaessa huomioida myös hänen siirtyessään seuraavalle koulutusportaalle. S2-kielen opiskelu tulisikin nähdä mahdollisuutena.

S2-opetuksen sisältö

S2-opetuksen tavoitteena on nimenomaan yleisen kielitaidon tukeminen. S2-opetuksen ensisijainen tarkoitus ei ole toimia muiden oppiaineiden tukiaineena, vaikka S2-tunneilla voidaankin opettaa muiden aineiden tunneilla tarvittavia taitoja ja tilannekohtaisesti tukea oppilasta muihin aineisiin liittyvissä akuuteissa ongelmatilanteissa.

S2-oppilaan opetuksen lähtökohtana on kielitaito. Opetus voidaan järjestää erillisessä S2-ryhmässä joko kokonaan tai osittain tai integroituna suomen kieli ja kirjallisuus -opetukseen. Siinäkin tapauksessa, että oppilas opiskelee osana äidinkielen ryhmää, on hänen opetuksessaan edettävä S2-oppimäärän mukaisesti. Tämä on tärkeää huomioida, vaikka oppilas osaisikin jo hyvin suomea. Varhaiskasvatuksessa suurin osa kielestä opitaan arjen toiminnan yhteydessä, mutta suomen kieltä opetellaan myös S2- toimintatuokioissa/-ryhmissä.

Jokainen opettaja on suomen kielen opettaja ja jokaisen opettajan tehtävänä on tukea maahanmuuttajataustaisen oppilaan suomen kielen osaamisen kehittymistä. Jotta suomen kielen opetus nivoutuisi osaksi aineen opetusta, aineenopettajan vastuulla on oman oppiaineensa sanaston ja lukustrategioiden opettaminen. Tarvittaessa aineenopettaja voi konsultoida S2-opettajaa. Luokan-/äidinkielenopettajan tulee tehdä yhteistyötä S2-opettajan kanssa.

4.2.4 Oman äidinkielen opetus

Oppilaalle, jonka äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi, voidaan järjestää opetusta hänen omassa äidinkielessään. Oman äidinkielen opetus on valtion rahoittamaa, ja tuet opetukseen haetaan takautuvasti vuosittain. Lisätietoa tukien hakemisesta saa Opetushallitukselta. Oman äidinkielen oppimäärästä kerrotaan opetussuunnitelmassa.

Esimerkiksi Seinäjoella oman äidinkielen opetusta on tarjottu vakituisesti kaupungissa asuville pakolaistaustaisille oppilaille silloin, kun saadaan täyteen vähintään neljän hengen opetusryhmä ja ryhmälle on löydetty sopiva opettaja. Ryhmiä ei ole siis perustettu turvapaikanhakijoille, mutta myös turvapaikanhakijat voivat tietenkin tulla mukaan oman äidinkielen opetusryhmään, jos sellainen kaupungista jo ennestään löytyy. Myös muille maahanmuuttajille oman äidinkielen opetusta on annettu, jos pyyntö opetuksen järjestämisestä tulee heiltä itseltään ja samat ryhmäehdot täyttyvät.

Kun kouluun tulee maahanmuuttajataustainen oppilas, rehtori selvittää, onko kunnassa saatavilla opetusta oppilaan omassa tai toisessa (kaksikieliset perheet) äidinkieliensä ja jos on, luokanopettaja tai rehtori tiedustelee huoltajalta oppilaan halukkuutta osallistua siihen. Oppilaan niin halutessa rehtori ilmoittaa tämän oman äidinkieliensä opetusryhmään. Mikäli opetus järjestetään toisella koululla, lähettävä koulu huolehtii tarvittaessa oppilaan kuljetuksen järjestämisestä.

4.3 Opinnot perusopetuksen jälkeen

Perusopetuksesta toisen asteen opintoihin siirtyminen edellyttää riittävää kielitaitoa. Opiskelijalla tulee olla riittävä valmius koulutuksen opetuskielen suulliseen ja kirjalliseen käyttämiseen ja ymmärtämiseen, jotta hänet voidaan valita koulutukseen.¹² Tässä kohtaa kielitaidon määrittämisen merkitys korostuu: on otettava huomioon, että puhekielitaito on eri asia kuin todellinen yleiskielitaito. Valtakunnallisia testejä kannattaa hyödyntää kielitestauksessa päättöarvioinnin yhteydessä.

Opetuskielen taitoa pidetään riittävänä, jos jokin seuraavista edellytyksistä täyttyy:

- Oppilaalla on perusopetuksen päättötodistus, joka on suoritettu vastaanottavan oppilaitoksen opetuskielillä (suomi, ruotsi tai saame).
- Oppilas on suorittanut perusopetuksessa toisen kotimaisen A-kielen oppimäärän vähintään arvosanalla 7. Kielen on oltava vastaanottavan oppilaitoksen opetuskieli.
- Oppilas on suorittanut perusopetuksen suomi tai ruotsi toisena kielenä -oppimäärän vähintään arvosanalla 7. Kielen on oltava vastaanottavan oppilaitoksen opetuskieli.
- Oppilas on suorittanut yleisten kielitutkintojen suomen tai ruotsin kielen tutkinnon kaikki osakokeet vähintään taitotasolla 3.

Mikäli kielikokeen tulos on hylätty, pyritään hakija ohjaamaan kielikoulutuksiin tai muihin koulutuksiin. Hakijan tilanteen mukaan tehdään tarvittaessa yhteistyötä TE-toimiston, pakolaiskoordinaattorin tai muun hakijaa ohjaavan toimijan kanssa.

4.3.1 TUV

Erilaiset perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheeseen sijoittuvat koulutukset yhdistyvät 1.8.2022 alkaen uudeksi tutkintokoulutukseen valmentavaksi koulutukseksi (TUV). TUV-koulutuksen aikana opiskelija voi tarkentaa suunnitelmiaan jatko-opinnoista, korottaa perusopetuksen arvosanoja ja opiskella osia lukio- ja/tai ammatillisesta koulutuksesta. Jokaiselle opiskelijalla laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOKS) opiskelijan valmiuksien ja tavoitteiden perusteella. TUV voi sisältää esimerkiksi

¹² <https://opintopolku.fi/wp/ammattillinen-koulutus/ammattillisen-koulutuksen-valintaperusteet-kayttoon/kielikokeet/>

koulutusaloihin tutustumista, arjen taitojen kehittämistä, työelämäkokeiluja ja kielitaidon kohentamista. Opiskelija voi siirtyä jatkuvan haun kautta lukioon tai ammatillisiin opintoihin, kun hän on saavuttanut tarvittavat valmiudet ja tietää, mitä haluaa opiskella.

4.3.2 Maahanmuuttajat ammatillisessa koulutuksessa Etelä-Pohjanmaalla

Seinäjoen koulutuskuntayhtymä Sedu

Jatkuva haku mahdollistaa koulutuksiin hakeutumisen ympäri vuoden. Seinäjoen koulutuskuntayhtymä Sedu järjestää toisen asteen ammatillisiin opintoihin hakeutuville maahanmuuttajille ohjaavan kielikokeen, jolla arvioidaan opiskelijan valmius opetuskielen suulliseen ja kirjalliseen käyttämiseen ja ymmärtämiseen. Testi koostuu neljästä osiosta: puheen ymmärtämisestä, tekstin ymmärtämisestä, kirjoittamisesta sekä puhumisesta. Testejä järjestetään kerran kuukaudessa ja tarpeen mukaan.

Maahanmuuttajilla on myös mahdollisuus hakea ja sijoittua englanninkielisiin ryhmiin. Sedulla on lupa järjestää englannin kielellä sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa, sähköalan perustutkintoa ja liiketoiminnan perustutkintoa. Myös näihin koulutuksiin pyrkijät osallistuvat kielikokeeseen.

Sedu tarjoaa tutkinto-opiskelijoilleen henkilökohtaisen suunnitelman mukaan OIVA-opintoja. OIVA-opinnot ovat opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja, joissa opiskelija voi kehittää taitojaan, joita hän tarvitsee tutkintokoulutukseen osallistuakseen. OIVA-opinnoissa voi vahvistaa esimerkiksi suomen kielen ja matematiikan taitoja sekä yleisiä oppimisvalmiuksia.

Sedun kaikissa yksiköissä toimivista Vauhdittamoista saa tukea ja erityistä tukea opintoihin suunnitellusti.

Hakuoppaat, opiskelijan opas sekä valmistuvan opiskelijan opas on selkokielistetty.

Järviseudun ammatti-instituutti

Järviseudun ammatti-instituutissa on ulkomaalaisia opiskelijoita varten avustajat ja ohjaajat, jotka opiskelun lisäksi auttavat yhteiskuntaan sopeutumisessa ja kotoutumisessa, mm. vapaa-ajantoiminnassa ja työllistymisessä. Lisäksi oppilaitos tekee kunnille alkukartoitusta ja siihen liittyviä toimia, viihtyvyyttä ja asiointia sisältäen. Yhteistyö on tiivistä myös alueen yritysten suuntaan.

4.4 Aikuisten perusopetus ja omaehtoiset opinnot

4.4.1 Oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutus

Aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutusta järjestetään osana aikuisten perusopetusta, vapaan sivistystyön toteuttamana (Etelä-Pohjanmaalla kansan- ja kansalaisopistoissa).

Aikuiset, joilta puuttuu suomalaista perusopetuksen oppimäärää vastaavat opinnot, ohjataan pääsääntöisesti oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetukseen. Koulutus sisältää erityisen lukutaitovaiheen. Tämä polku on ensisijainen vaihtoehto erityisesti nuorille oppivelvollisuusiän ylittäneille, joille perusopetuksen suorittaminen ja jatko-opintokelpoisuus on koulutus- ja työurien kannalta tärkeää. Koko perusopetusta ei kaikkien ole pakko suorittaa ja opiskelija voi esimerkiksi osallistua pelkästään lukutaitovaiheeseen. Opintoja voidaan yksilöllistää eri vaiheissa.¹³

Aikuisten perusopetuksen opintoja voivat Etelä-Pohjanmaalla tarjota Etelä-Pohjanmaan opisto, Kauhajoen opisto ja STEP-koulutus, Lapua. Seinäjoen aikuislukiossa aikuisten perusopetusta voidaan järjestää TUVA-koulutuksen yhteydessä.

Etelä-Pohjanmaan opisto

Etelä-Pohjanmaan opisto järjestää luku- ja kirjoitustaidon opetusta oppijoille, joilla on alkava tai kehittyvä lukutaito. Alkava luku- ja kirjoitustaito on yleisimmin oppijalla, joka on kotoisin kulttuurista, jossa kirjoitetulla kielellä on sijansa, mutta oppijalla ei kuitenkaan ole ollut

¹³ <https://okm.fi/maahanmuuttajien-luku-ja-kirjoitustaidon-koulutus>

mahdollisuutta oman lukutaidon hankkimiseen. Kehittyvä luku- ja kirjoitustaito puolestaan merkitsee, että oppija on voinut käydä koulua lähtömaassaan jossain määrin, mutta tarvitsee yhä harjoitusta esimerkiksi lukutaidon sujuvuudessa ja tarkkuudessa. Opetusta järjestetään suomen kielellä osana aikuisten perusopetusta. Luku- ja kirjoitustaidon opetus nivoutuu yleensä aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen muuhun opetukseen.

Opetuksen järjestelyissä lähdetään liikkeelle oppijan lähtötasosta ja -tilanteesta. Yksilölliseen opinpolkuun sisältyy muun muassa latinalaisen aakkoston ja kirjain-äännevastaavuuden harjoittelemista sekä mekaanisen ja ymmärtävän lukemisen sujuvoittamista. Oppija siirtyy joustavasti aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheesta alkuvaiheeseen ja ryhmiä tuetaan kohdennetusti.

Etelä-Pohjanmaan opisto päivittää aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman lukuvuoden 2021–2022 aikana. Opetusjärjestelyjä muokataan ja kehitetään jatkuvasti ajan vaatimusten mukaisesti, ja tulevassa strategiassa nostetaan esiin erityisesti työelämälähtöisyys ja -valmentaminen. Lisäksi kehitetään korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien kielikoulutusta ja työllistymistä edistävää ohjausta. Opistolla asuvien perheiden tukemisessa ja integroimisessa luotuja käytänteitä niin ikään kehitetään edelleen.

4.4.2 Omaehtoiset opinnot, vapaa sivistystyö

Joustavia opiskelumahdollisuuksia tarvitseville maahanmuuttajille soveltuvia opiskelumahdollisuuksia toteutetaan vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Vapaan sivistystyön toteuttamisessa maahanmuuttajakoulutuksissa luku- ja kirjoitustaidon opintoja ja suomen tai ruotsin kielen opintoja voi suorittaa joustavaan tahtiin tai sivutoimisesti. Niitä voi myös yhdistää muihin toiminnallisiin opintoihin ja liikuntaan.

Seinäjoen kansalaisopisto

Seinäjoen kansalaisopisto tarjoaa maahanmuuttajaryhmille (vakituiset, työperäiset, pakolaiset, kotoutujat, vaihto-opiskelijat jne.) suomen kielen kursseja eri tasoilla. Opintoja järjestetään yhteistyössä työvoimaviranomaisten sekä kaupungin eri viranomaisten kanssa. Erityisesti hidasta etenemistä tarvitseville ja luku- ja kirjoitustaidottomille maahanmuuttajille on suunnattu kotoutajakoulutukset.

Maahanmuuttajainfossa maahanmuuttajilla on mahdollisuus tulla henkilökohtaisesti keskustelemaan kurssien opettajien kanssa itselleen parhaiten soveltuvasta kurssista. Tilaisuudessa tulkkina toimivat kansalaisopiston omat maahanmuuttajataustaiset kieltenopettajat. Samassa tilaisuudessa tiedotetaan myös kansalaisopiston harrastusmahdollisuuksista ja kansalaisopistosta yleensäkin. Ohjauspalvelusta saa ohjausta kursseihin tai opintoihin liittyen koko lukuvuoden ajan.

Maahanmuuttajilla on mahdollisuus osallistua kaikille kansalaisopiston kursseille oman mielenkiintonsa ja harrastuneisuutensa mukaisesti. Monenlaiset kurssit ja harrasteopintoihin

osallistuminen voivat erinomaisesti tukea maahanmuuttajaa paitsi kielen oppimisessa myös kotoutumisessa ja kulttuuriin ja suomalaiseen työelämätietouteen tutustumisessa. Koulutuksensa ja taitojensa puolesta opetustehtäviin sopiva, työluvan omaava maahanmuuttaja, jonka opetusaine sopii kansalaisopistossa opetettavaksi, voi myös tarjota työpanostaan opiston ohjelmaan. Vuosittain opistossa toimii noin 20 maahanmuuttajaa tuntiopettajana.

Kansalaisopiston toiminnalla on merkitystä myös sosiaalisten suhteiden luomisen ja yleensä yhteiskuntaan integroitumisen kannalta. Opisto pyrkii integroimaan koko perheen suomalaiseen yhteiskuntaan tarjoamalla maahanmuuttajanaishille omia harrastekursseja esimerkiksi lasten kanssa yhdessä. FinTandem tarjoaa mahdollisuuden löytää suomalaisia ystäviä niille, jotka jo hallitsevat suomen kielen alkeet.

STEP-koulutus Lapua

STEP-koulutus Lapua tarjoaa suomen kielen ja kulttuurin alkeis- ja jatkokoulutusta vapaan sivistystyön koulutuksena. Koulutus on kotoutumiskoulutusta, johon voi hakeutua omaehtoisesti tai kunnan tai TE-toimiston ohjaamana kotoutumissuunnitelmaan kuuluvana kotoutumiskoulutuksena. Koulutukset alkavat syksyllä ja ne kestävät noin yhdeksän kuukautta. Koulutuksiin voidaan ottaa opiskelijoita myös koulutuksen jo käynnistettyä opiskelijan suomen kielen osaamistason mukaisesti.

Koulutukset on tarkoitettu maahanmuuttajille, joilla on perusopiskeluvalmiudet sekä luku- ja kirjoitustaito omalla äidinkielellä tai jollain muulla kielellä. Opiskelijan pitää myös osata latinalainen kirjaimisto. Tavoitteena on oppia suomen kieltä jatko-opintoja tai työelämää varten sekä saada tietoja ja taitoja arkielämään ja asioiden hoitamiseen suomalaisessa yhteiskunnassa.

Lisäksi maahanmuuttajilla on mahdollisuus osallistua kaikille STEP-koulutuksen kursseille oman mielenkiintonsa ja harrastuneisuutensa mukaisesti

4.4.3 Yleiset kielitutkinnot

Yleiset kielitutkinnot ovat kaikille aikuisille avoimia testejä, jotka mittaavat osallistujan taitoa viestiä vieraalla kielellä. Tutkintoja voi suorittaa perus-, keski- ja ylimmällä tasolla. Tutkintokieliä ovat englanti, espanja, ranska, ruotsi, saame, saksa, suomi, venäjä ja italia. Yleisten kielitutkintojen testattavat osataidot ovat tekstin ymmärtäminen, puheen ymmärtäminen, puhuminen ja kirjoittaminen.

Maahanmuuttajat osallistuvat pääsääntöisesti suomen kielen keskitason testiin, jonka todistuksella voidaan osoittaa Suomen kansalaisuuden saamiseksi edellytettävä kielen osaaminen. Maakunnan alueella yleisiä kielitutkintoja perus- ja keskitasolla järjestää Seinäjoen kansalaisopisto. Lisätietoja kielitutkinnoista saa Opetushallituksen sivuilta.

5 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Maahanmuuttajaoppilaiden oppimisvalmiudet vaihtelevat huomattavasti erilaisista taustoista johtuen. Tuen tarve voi kohdistua suomen kieleen, koulunkäyntiin yleensä tai vaikkapa monikulttuurisuuteen kasvamiseen. On hyvä, jos opettajalla on mahdollisuus saada tietoa oppilaan taustatekijöistä, jotka vaikuttavat hänen oppimiseensa.

Maahanmuuttajaoppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen keinoja⁹:

Oppimisympäristö

- Kielitietoinen ympäristö
- Joustavat ryhmittelyt
- Selkeät, yhteisesti sovitut ryhmän säännöt

Oppimisen tukeminen

- Jäsennä päiväjärjestys kuvien tai muun visuaalisen tuen avulla.
- Jäsennä oppitunnin vaiheet kuvien tai muun visuaalisen tuen avulla.
- Kerro, miten tunnin asia liittyy aiemmin opittuun.
- Kerro oppilaille seuraavan tunnin aihe. Voit myös antaa siihen liittyvää materiaalia. Näin oppilaat voivat perehtyä tulevan aiheen keskeiseen käsitteistöön esimerkiksi sanakirjan avulla. Tällöin oppilailla on paremmat mahdollisuudet keskittyä tunnilla opetettavaan asiaan ja esittää aiheeseen liittyviä kysymyksiä (ennakointi).
- Opetä, miten pääkohdat erotetaan sivuseikoista.
- Ota opetusta suunnitellessasi huomioon erilaiset oppimistyyli (auditiivinen, visuaalinen ja kinesteettinen). Ohjeita voi selventää esimerkiksi mallintamalla/kuvien/eri tavoin kertomalla. Käytä opettamisen tukena kaikkia aistikanavia. Piirrä, näytä kuvia ja esineitä, käytä mielle- ja käsitekarttoja sekä toimintaa ja draamaa. Lue teksti ääneen oppilaille tai anna oppilaiden lukea.
- Anna oppilaille aikaa myös ajatella, jolloin asiat syventyvät ja sisäistyvät oppilaiden mielessä.
- Opetä oppilaat lukemaan oppikirjojen tiivistelmiä. Tarvittaessa laadi tiivistelmä itse. Joskus riittää, että oppilas hallitsee oppiaineen pääasiat. Käytä keskeisten käsitteiden avaamiseen riittävästi aikaa.
- Jaa tehtäviä tarvittaessa osavaiheisiin tai pienempiin kokonaisuuksiin.
- Anna oppilaitten opettaa myös toisiaan, sillä muita opettamalla kaikki oppivat. Tarkista kuitenkin oppilaan tietojen oikeellisuus. Pyydä oppilaita laatimaan toisilleen kysymyksiä kirjan kappaleista, jotta näet, että oppilas on sisäistänyt asian.
- Opetä oppilaita käyttämään omaa maailmantietoaan: kun tekstin saa kiinnittymään oppilaan kokemus- tai tunnemaailmaan, se avautuu hänelle paremmin ja tukee samalla hänen muistiaan.
- Luo luokkaan positiivinen ilmapiiri, jotta oppilaat uskaltavat myös vastata väärin ja esittää yksinkertaisiakin kysymyksiä heille itselleen epäselvistä asioista.

- Anna myönteistä palautetta ja palkitse toivotusta käytöksestä. Palkkioiden käyttäminen on ennalta sovittua ja järjestelmällistä.
- Varaa opetuksessasi aikaa erikseen sekä pelkälle kuuntelulle että muistiinpanojen tekemiselle. Oppilaan voi olla vaikea keskittyä molempiin samanaikaisesti.
- Opeta oppilaille koulussa käytettävä tehtävänantokieli: määritä, merkitse, esitä, jäsennä, listaa, tulkitse, laadi, upota, pohdi, luettele, päättele, kirjoita, keksi, mieti, selitä, kerro, tee.
- Suosi lyhyitä lauseita, etsi synonyymeja, tee selviä kysymyksiä ja selitä vieraat sanat. Käytä tavallista kieltä. Opeta oppilas käyttämään lause- ja tekstiyhteyttä hyödykseen.
- Anna oppilaalle riittävästi aikaa vastata. Varaa nopeimmille lisätehtäviä.
- Päätä tunti niin, että kertaat kotitehtävät ennen tunnin päättymistä ja kirjoitat ne näkyviin taululle.
- Anna tarvittaessa malli kotitehtävän tekemiseksi. S2-oppilas ei aina hahmota pelkästään suullista selostusta. Opettajan, avustajan tai luokkatoverin apua voi hyödyntää tehtävien merkitsemisessä. Varmista, että oppilas on merkinnyt läksyt (tarralappujen käyttö).
- Tee tunnin lopussa lyhyt yhteenveto ja kertaa tunnilla opitut asiat. Aloita seuraava tunti yhteenvedolla aiemmin opitusta.
- Ohjaa oppilas läksykerhoon tai auta läksyt alkuun.
- Anna oppilaalle säännöllisesti palautetta.

Eriyttäminen kokeissa

- Anna riittävästi aikaa.
- Anna oppilaan pitää oppi- tai sanakirjaa mukana kokeessa.
- Anna oppilaan vastata tai tarvittaessa täydentää vastauksia myös suullisesti.
- Näytä kysymykset oppilaalle kokeen alussa tai ennalta.
- Muokkaa kokeen ulkoasua (esim. leikkaaminen suikaleiksi, kopioiminen suuremmaksi).
- Käytä samoja tehtävänantoja kuin tavallisestikin opetuksessa.
- Anna uusintamahdollisuus.
- Anna oppilaan ottaa omat muistilaput tai miellekartta mukaan kokeeseen.
- Anna oppilaan kirjoittaa vastaukset tietokoneella.
- Salli kokeiden suorittaminen tarvittaessa erityisopetuksessa ja/tai muussa pientilassa.
- Laadi koe niin, että helpot tehtävät ovat ensin, keskitason tehtävät sitten ja vaikeimmat tehtävät ovat viimeisinä.
- Laadi koe niin, että keskeisen oppiaineksen osaaminen näkyy.
- Lue tehtävien instruktio ääneen ja tarvittaessa tulkitse ne. Hyödynnä tarpeen mukaan eriyttäviä työtapoja.

Lähteet

Elinvoimaa kansainvälisyydestä. Etelä-Pohjanmaan kansainvälistymisen toimintaohjelma, päivitys 2019. Etelä-Pohjanmaan liitto.

https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2020/11/B_90_Elinvoimaa_kansainvalisyydesta_Etela-Pohjanmaan_kansainvalistymisen_toimintaohjelma_paivitys_2019.pdf

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

Kotouttamispalvelut, Työ- ja elinkeinoministeriö

<http://tem.fi/kotouttamispalvelut>

Pakolaisten vastaanotto – tietopaketti kunnille

<https://kotoutuminen.fi>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/1266381/tiedot>

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esiopetus/419551/tiedot>

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/tiedot>

Maahanmuuttajaoppilas esi- ja perusopetuksessa Seinäjoella, 2017

https://www.seinajoki.fi/wp-content/uploads/2020/03/Maahanmuuttajaoppilas_2017.pdf

Meirän vasu. Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma

<https://www.seinajoki.fi/wp-content/uploads/2020/04/Meiran-vasu-Seinajoen-kaupungin-varhaiskasvatussuunnitelma.pdf>

Verkkolähteet

- <https://www.opi.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnittelu-oppilaitoksissa>
- <https://www.valteri.fi/artikkelit/hyvinvointitaidoista-tukea-oppimiseen-ja-koulunkayntiin-koulusta-kantavin-siivin-elamaan/>
- <https://opintopolku.fi/wp/ammattillinen-koulutus/ammattillisen-koulutuksen-valintaperusteet-kayttoon/kielikokeet/>
- <https://okm.fi/maahanmuuttajien-luku-ja-kirjoitustaidon-koulutus>

Lue lisää

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/pvalmistava/1541511/tekstikappale/1541484>

Eteläpohjalainen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma 2016

<https://www.seinajoki.fi/wp-content/uploads/2020/04/Perusopetukseen-valmistavan-opetuksen-opetussuunnitelma.pdf>

Valmistavaan opetukseen sopivaa opetusmateriaalia

<http://www.moped.fi/materiaali/index.html>

Suomi toisena kielenä (S2) -opetus

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/suomi-toisena-kielena-opetus>

Kielestä koppi – Oppimateriaali kielitietoiseen perusopetukseen

<https://sites.utu.fi/minasta-ja-kielesta-kiinni/>

Oppimateriaali sisältää pedagogista taustatietoa opettajille, tulostettavaa ja digitaalista materiaalia oppilaille sekä toiminnallisia ja yhteisöllisiä tehtäviä.

Kielitietoisen pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa. Kielipeda-työväline

https://www.utu.fi/sites/default/files/media/Kielipeda_A5_UTU_ilman_leikkuuvaroja_verkkosivulle.pdf

Oppimisen tukeminen kielen eri osa-alueilla

Maahanmuuttajaoppilas esi- ja perusopetuksessa Seinäjoella, 2017

https://www.seinajoki.fi/wp-content/uploads/2020/03/Maahanmuuttajaoppilas_2017.pdf

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2021

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kotoutumiskoulutus>

Kieli- ja kulttuuritietoinen opetus

<https://dived.fi/kieli-ja-kulttuuritietoinen-opetus/>

Maahanmuuttotaustaiset oppijat

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/maahanmuuttotaustaiset-oppijat>

Maahanmuuttajien koulutus Suomessa

<https://opintopolku.fi/wp/valintojen-tuki/maahanmuuttajien-koulutus/>

Maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutus

<https://okm.fi/maahanmuuttajien-luku-ja-kirjoitustaidon-koulutus>